

IVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

VARŠUVOJE KURIAMAS TAUTINĖS MINTIES PAVELDO INSTITUTAS – Petras Maksimavičius	3
LABDAROS AKCIJA „PASIDALINK“	5
LIETUVOS POLITIKAI IR MOKSLININKAI SEINUOSE – „ Aušros “ inf. 12	12
APTARTOS LENKIJOS LIETUVIŲ KULTŪROS IR ŠVIETIMO PROBLEMOS – LR konsulato Seinuose inf.	12

ŠVIETIMAS

„ŠIANDIEN ČIA GYVENAM, KAIP SVAJOJOM. IR KUR TOLIAU?“ – Viktorija Grigutyte	6
ŠIMTADIENIS MOTINOS AKIMIS – Eugenija Pakutkienė	8
ETNOGRAFINĖ ŽIEMOS STOVYKLA – Dalia Astrauskienė	10

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

VYTAUTO DIDŽIOJO KULTAS MŪSŲ KRAŠTE – Jurgita Stankauskaitė 13	13
PARTIZANŲ PRIESAIKAI – 75–ERI – Gintaras Lučinskas	15

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ANELĖ LIAUKEVIČIŪTĖ-SKRIPKIENĖ. IŠKELIAVO, IŠ KUR NEGRĮŽTAMA... – Janina Macukonienė	17
---	----

ŽMONĖS

MES PLAUKĖME PER ATLANTĄ – Vytautas Pečiulis	20
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Šimtadienis (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistas, korektorius Kazys Linka
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2020-02-12

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Aušra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas” iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyveni-
nimo laikotarpį
– 6000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Artėjant vienai gražiausių Lietuvos švenčių – Vasario 16-ajai norisi palinkėti mums visiems labai paprastų dalykų – kasdienio džiaugsmo, kad galime būti savi, džiaugsmo, kad nereikia slapstyti švenčiant Lietuvos laisvę, kad galime iškelti trispalvę prie namų ar vaikus leisti į lietuvišką darželį ar mokyklą. Tie maži dalykai kuria tautą. Svarbu, kad netaptume abejingi.

Ne vieną kartą esu rašiusi apie Berznyko kapines ir čia vykstantį „paminimų karą“. Beje, vienas žingsnis žengtas gerąja linkme. Rudenį, minint lietuvių ir lenkų konflikto šimtmetį, Berznyko kapinėse „dingo“ patvoryje buvęs paminklas su įrašu, neva čia įamžinamas lietuvių karių, įžengusių su Raudonąja armija į Lenkijos teritoriją, atminimas. Beje, šalia pietos čia palaidotiems lietuvių kariams vis dar yra Panerių obeliskas, kuriam čia visai ne vieta. Švęsdami valstybės šventes nepamirškime aplankyti Lietuvos karių ir čia uždegti atminimo žvakelių. Tegul liudija mūsų atmintį.

Vasaris mūsų visuomenėje prasidėjo vizitais iš Lietuvos. Vasario 5–6 d. Seinuose lankėsi Lietuvos politologai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, URM atstovai, kurie susitiko su Seinų savivaldybininkais, lietuviškų organizacijų vadovais, domėjosi, Lenkijos lietuvių teisine padėtimi bei gyvenimo tikrove. Klausė, ar esame išnaudoję visas galimybes iškelti iš Berznyko kapinių Panerių paminklą. Tą pačią dieną vizitą pas Lenkijos lietuvius pradėjo Užsienio reikalų, Švietimo, mokslo ir sporto bei Kultūros ministerijų atstovai. Jie lankėsi Punske, Seinuose, Suvalkuose. Iš svečių sužinojome, kad vis dėlto Lietuvoje neplanuojama rengti atskiros etninių žemių lietuvių paramos strategijos, apie kurią pastaruoju metu buvo garsiai kalbama.

Varšuvoje kuriamas Tautinės minties paveldo institutas

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Dar ši mėnesį Varšuvoje duris turėtų atverti Romano Dmowskio (Roman Dmowski) ir Ignaco Paderewskio (Ignacy Paderewski) vardu pavadintas Tautinės minties paveldo institutas (Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego ir Ignacego Paderewskiego).

Apie instituto steigimą neseniai pranešė Lenkijos kultūros ir tautinio paveldo ministras prof. P. Gliński (P. Gliński). Tai dar viena iniciatyva stiprinti visuomenės patriotinį auklėjimą, populiarinti tautines idėjas. Prieš kelerius metus Lenkijos vyriausybė paskelbė, jog įvairiuose Lenkijos miestuose ketina steigti Lenkijos istorijos tyrimo ir populiarinimo institutus bei muziejus. Šie pažadai įgyvendinami. Naujos institucijos jau veikia arba netrukus pradės veikti Vroclave, Ščecine, Olštynė, Opolėje, Poznanėje... Verta priminti, kad taip pat Seinuose, buvusios Seinų kunigų seminarijos rūmuose (dominikonų vienuolyne) ketinama įkurti Lenkijos paribio (lenk. Kresy) muziejaus padalinį. Centrinė įstaiga kuriama Lubline ir veiklą pradės 2022 metais.

Naujo instituto steigimo iniciatoriai – kultūros ir tautinio paveldo ministras prof. P. Gliński ir buvęs Lenkijos senatorius prof. J. Źarynas (J. Źaryn), kuris ir taps naujos įstaigos direktoriumi, pranešė, kad tokiu būdu siekiama įamžinti lenkų tautinį paveldą bei dešinėsios politinės

minties istoriją, kuriai pradžią davė du iškilūs lenkai R. Dmowski ir I. Paderewski. Pasak jų, tai padės užpildyti Lenkijos istorijoje vis dar esamas „baltas dėmes“. Mat ligi šiol trūko sąžiningos ir argumentais pagrįstos diskusijos apie tautinės ir katalikiškos pakraipos veikėjų indėlį į Lenkijos valstybingumo atkūrimą. „Šie nuopelnai įvairiose srityse buvo falsifikuojami, todėl verta parodyti, kaip galima tas jų puoselėtas vertybes perkelti į dabartį. Remdamiesi šių iškilusių lenkų įdirbiu galime ugdyti jaunąją kartą, kuri kurs nuostabią Lenkiją“, – ministerijos pranešime spaudai cituojamas prof. J. Źarynas.

Taigi kuriamo instituto kolektyvas vykdys istorinę politiką, didžiausią dėmesį kreipdamas į tautinės, konservatyvios ir krikščioniškos politinės minties populiarinimą, skatins mokslinius tyrimus, rengs parodas, konferencijas, kurs edukacines programas, skirs stipendijas, redaguos knygas. Jau dabar dešinėsios pakraipos nevyriausybines organizacijos, užsienyje veikiantys lenkų išeivių centrai raginami bendradarbiauti ir prisidėti prie iškeltų tikslų įgyvendinimo.

Tačiau taip pat reikia pabrėžti, kad ne visiems ši iniciatyva Lenkijoje patinka. Visų pirma dėl būsimo instituto glėbėjų pavardžių ir kadaise jų keltų idėjų. Jeigu I. Paderewski, garsus kompozitorius ir politikas, kuris stipriai prisidėjo prie nepriklausomos Lenkijos atkūrimo idėjos garsinimo užsienyje ir

Romano Dmovskio paminklas

vėliau de jure jos pripažinimo, nekelia neigiamų emocijų, tai R. Dmovskio tuo metu propaguojamoms idėjoms daug kas nepritarė ir nepritaria.

Nekyla abejonių, kad abiejų politikų aktyvi veikla atkuriant Lenkijos nepriklausomybę, kontaktai su to meto Vakarų vyriausybėmis, JAV prezidentu, dalyvavimas 1919 m. Paryžiaus taikos konferencijoje prisidėjo prie Lenkijos pozicijos sustiprinimo ir nepriklausomybės atkūrimo. Tačiau R. Dmovskis taip pat laikomas pagrindiniu lenkų nacionalizmo ideologu. Kai 2006 m. Varšuvoje buvo atidengiamas jam skirtas paminklas iškilme nedalyvavo svarbiausi valstybėje asmenys, nors matyt, neoficialiai paminklo statybos idėjai pritarė, o sostinės valdžia išdavė reikiamus statybai leidimus. Į paminklo atidengimo iškilmes, kaip skelbė to meto spauda, susirinko tik apie du šimtus jo gerbėjų, kalbas sakė dešiniųjų, tuo metu didesnės įtakos šalies

sikeitė. Prie R. Dmovskio paminklo pradėjo rinktis ne du šimtai, bet kelios dešimtys tūkstančių piliečių. Galų gale nuo jo prasidėdavo arba baigdavosi Lenkijos prezidentų vedamos iškilmingos, Lenkijos nepriklausomybės atkūrimui paminėti skirtos eisenos. Taigi globalėjantis pasaulis, silpnėjančios Europos Sąjungos institucijos ir prastėjanti geopolitinė padėtis regione vertė ieškoti naujo atspirties taško. Daliai, ypač jaunųjų lenkų, R. Dmovskio idėjos pasidarė patrauklios. Jie nori, kaip patys argumentuoja, stiprios valstybės ir tautiškai susipratusių, savo nacionalinius interesus ginti norinčios visuomenės. Tai galime rasti R. Dmovskio apmąstymuose. XX a. pradžioje jis kvietė kurti stiprią, savo vidinėmis galiomis pasitikinčią valstybę, kurioje pirmiausia būtų paisyta lenkų interesų. Sudėtinga tai buvo padaryti vien dėl to, kad nepriklausomybę atkūrusi ir po karo ekonomiškai nualinta valstybė

politiniame ir visuomeniniame gyvenime neturinčių, organizacijų atstovai. Vėliau paminklas kelis kartus buvo išniekintas, apipiltas dažais. Atrodė, kad nacionalistinės idėjos Lenkijos visuomeni, o ypač varšuviečiams yra svetimos. Taip šį įvykį tada komentavo daugelis žiniasklaidos priemonių ir politikos apžvalgininkų.

Per dešimtmetį padėtis radikaliai pa-

tik buvo pradėjusi kurti savarankišką gyvenimą, o tautiniu požiūriu nebuvo vienalytė. Joje gyveno daug tautinių mažumų atstovų, įvairiuose regionuose buvo kalbama ne tik lenkų, bet ir ukrainiečių, baltarusių, lietuvių, rusų kalbomis. Griežtos tautinės politikos šalininkai neišvengiamai turėjo susidurti su įvairiais iššūkiais. Lenkijos istoriografijoje R. Dmovskis vertinamas nevienareikšmiškai. Daug istorikų jį kaltina nacionalizmo propagavimu, antisemitizmu, siekiu polonizuoti Lenkijoje gyvenančius kitų tautų atstovus. Reikia pabrėžti, kad R. Dmovskis buvo ne tik aktyvus politikas, bet ir publicistas. Parašė daug programinio pobūdžio dokumentų, straipsnių. Sukūrė tautinės ideologijos Lenkijoje pamatus. Pateisino „tautinį egoizmą“, kuris reiškė savos tautos interesų iškelimą į pirmąją vietą. Pasak jo, taip pat Lenkijos Katalikų bažnyčia turi būti neatsiejama nuo lenkų tautos ir sudaryti vieną ir tą patį tautinį organizmą.

Beje, reikia pripažinti, kad dviejų Lenkijos nepriklausomybės atkūrimo architektų R. Dmovskio ir J. Pilsudskio politinės pažiūros gerokai skyrėsi. Vienas didesnę grėsmę Lenkijai matė iš Rusijos pusės (Pilsudskis), kitas iš Vokietijos (Dmovskis). Skyrėsi taip pat požiūris į mažesnius kaimynus. Tiek vienas, tiek kitas Lenkiją norėjo matyti didžiųjų, galingiausių Europoje valstybių gretose. Jeigu Pilsudskis bent formaliai kaimynams siūlė kurti federacinio pobūdžio valstybę, tai R. Dmovskio koncepcijoje Lietuvos kaip savarankiško valstybinio organizmo nebeliko.

1917 m. Lozanoje (Šveicarija) įkurtam ir R. Dmovskio vadovaujamam Lenkijos tautiniam komitetui (Komitet Narodowy Polski) Lietuvos klausimas nebuvo pirmaeilis. Į atsikuriančią Lietuvą buvo žiūrima per Lenkijos ir Rusijos arba Lenkijos ir Vokietijos tarpusavio santykių prizmę. Tačiau tais pačiais metais

R. Dmovskis jau siūlė Anglijos vyriausybei į Lenkijos sudėtį įjungti Kauno, Vilniaus, Gardino gubernijas ir dalį Minsko. Taip pat ir vėlesniuose pasiūlymuose Vakarų Europos valstybių diplomatams argumentavo, kad lietuvių gentį (sąmoningai nevartojo žodžio tauta) galima išsaugoti tik tuomet, kai visos lietuviškos etnografinės sritys bus prijungtos prie Lenkijos. Jo manymu, lietuvių per mažai, kad gebėtų sukurti savarankišką valstybę. Pabrėždavo, kad todėl ir reikėtų padėti lietuviams, kadangi jie išpažįsta Romos katalikų tikėjimą ir nesąžininga būtų juos palikti Rusijos įtakai. Vadinasi, Lietuvai apsaugoti būtina ją prijungti prie Lenkijos. Tiesa, R. Dmovskis svarstė galimybę lietuviams suteikti kalbinę ir kultūrinę autonomiją Lenkijos valstybės sudėtyje, tikėdamasis, kad bendra praeitis ir civilizacinis bendrumas, laikui bėgant, švelnins lietuvių priešiskumą Lenkijai. „(...) *Be jokių abejonių, Lenkija kaip demokratinė valstybė nedarys jokių kliūčių laisvam lietuvių tautos vystymuisi*“, –

teigė (Engelgard J., Litwa w polityce Komitetu Narodowego Polskiego w latach 1917–1919, „Niepodległość i Pamięć“ 17/1 (31), 57–64. p. 58).

R. Dmovskis, matydamas tuometinio Lietuvos politinio elito kategorišką pasipriešinimą šioms idėjoms, Vakarų valstybes stengėsi įtikinti, kad Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas – tai Vokietijos planas, kuriuo siekiama silpninti Lenkijos valstybę. Kartojo, kad Lietuva nepajėgi egzistuoti kaip savarankiška valstybė. Netrukus į Paryžių atvykusi Augustino Voldemaro vadovaujama Lietuvos delegacija kategoriškai šiuos pasiūlymus atmetė ir pradėjo intensyvų diplomatinį darbą, stengdamasi paneigti Lenkijos atstovų argumentus. Verta priminti, kad itin svarbų tuo metu vaidmenį atliko lietuviškai nekalbantis, bet Paryžiaus „koridorius“ puikiai žinantis ir už savarankiškos Lietuvos atkūrimą kovojantis Lietuvos delegacijos atstovas Oskaras Milašius (Oscar Vladislas de Lubicz Milosz). Vėliau R. Dmovskis apgalvestavo, jog (...) *šiaurinėje mūsų rytinės*

sienos dalyje susikūrė valstybėlė – Lietuvos Respublika. Didžiosios imperijos jos oficialiai nepripažino, tačiau ją parėmė visi tie, kurie priešinosi stiprios ir savarankiškos Lenkijos atkūrimui“ (ten pat, p. 60).

R. Dmovskis greit suprato, kad visų užsibrėžtų tikslų Lietuvos atžvilgiu įgyvendinti nepavyks, o diskusijos apie tai su lietuviais yra bergždžios. Nepavykus susitarti dėl Lietuvos geranoriško prisijungimo prie Lenkijos ir kalbinės autonomijos lietuviams suteikimo, beliko ruošti jos inkorporavimui.

Varšuvoje steigiamas institutas gali padėti daugiau sužinoti apie to meto įvykius, atskleisti naujus istorinius šaltinius, taip pat tuos, susijusius su Lietuvos valstybingumo atkūrimu. Lietuvos ir Lenkijos santykiai XX a. pradžioje istorikų darbuose gana neblogai išnagrinėti, tačiau tuos darbus reikia tęsti, o jų rezultatais dalytis su plačia visuomene, siekti kuo labiau priartėti prie tiesos ir vengti politikų įtakos. Tai turi daryti tiek Lenkijos, tiek Lietuvos istorikai.

Labdaros akcija „Pasidalink“

Mažuose pasaulio kampeliuose maži žmonės, darydami mažus, gerus darbus – pamažu keičia pasaulio veidą. (V. Juknaitė)

Labdaros akcija „PASIDALINK“ Punske rengiama nuo 2015 m. Kasmet ją globoja Punsko lietuvių kultūros namai ir Punsko valsčiaus socialinės šalpos skyrius.

Pirmaisiais metais buvo renkami drabužiai, švaros ir buities prekės, knygos bei žaislais. Paaukoti daiktai atiteko penkiolikai šeimų.

2016 m. buvo renkamos buities ir švaros prekės, namų apyvokos reikmenys.

Paaukoti daiktai atiteko keturiolikai vienišų, nepasiturinčių žmonių.

2017 m. buvo renkamos švaros ir higienos priemonės, kurios atiteko Seinų slaugos ir priežiūros namų globotiniams.

2019 m. sausio 13 d. vyko kraujo donorystės akcija bei buvo renkami pinigai Didžiajam šventinės pagalbos orkestrui.

2019 m. gruodžio 20 d. labdaros akcijos „Pasidalink“ metu buvo renkami pinigai mūsų krašto sunkiai sergantiems asmenims higienos ir sveikatos reikmenims įsigyti.

Akcijos metu surinkta 1770 zlotų, už kuriuos nupirkta įvairių kūno

priežiūros ir švaros prekių. Visa tai perduota sunkiai sergantiems, ir jauniems, ir pagyvenusiems, labiausiai gyvenimo vargų slegiamiems. Jūs dažnai kamuoja ne tik įvairūs apribojimai, sveikatos problemos, bet ir pinigų stygius. Jiems reikia brangių reabilitacijos procedūrų, brangių vaistų, higienos reikmenų, pagalbinių priemonių slaugai, atitinkamos globos. Punsko valsčiuje tokių žmonių yra keliasdešimt. Dėl finansų stygiaus šiais metais galėjome padėti tik 9.

Širdingai dėkojame šios akcijos organizatoriams ir dalyviams bei visiems, kurie ateina pasidalyti su kitais.

Ačiū už Jūsų gerumą ir nuoširdumą.

„Šiandien čia gyvenam, kaip svajojom. Ir kur toliau?“

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

VIKTORIJA GRIGUTYTĖ

Šimtadienis abiturientams – ypatinga šventė, primenanti apie neišvengiamai artėjančius brandos egzaminus, bet kartu leidžianti pasimėgauti gražiomis akimirkomis, praleistomis su artimais žmonėmis. Šis metas suteikia progą padėkoti savo tėvams, mokytojams už jų mums suteiktą meilę ir rūpestį, pabrėžti mokyklos bei tėvų namų svarbą mūsų tapatybės ugdymui.

Norint, kad šimtadienis būtų tobulai parengtas, būtina įdėti daug pastangų ir skirti nemažai laiko. Todėl mes, Punsko licėjaus trečiokai, padedami mūsų auklėtojos Birutės Vaičiulienės bei remiami mūsų tėvelių, darbą pradėjome jau mokslo metų

Virginijos Karėauskienės nuotr.

Virginijos Karėauskienės nuotr.

pradžioje. Pasiskirstę į grupes, kūrėme meninės programos scenarijų, projektavome dekoracijas, gaminome kvietimus ir pan. Dainas padėjo pasirinkti ir pamokė jas atlikti licėjaus mišriojo choro „Pašėšupiai“ vadovas Dainius Pavilionis. Kruopščiai repetavome tradicinį šimtadienio šokį „Gailingis“, kurį šokti išmokė „Šalčios“ vadovė Asta Pečiulienė. Galutinį scenos įvaizdį, derantį su mūsų sumanytos programos

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

pro blogį, melą ir neteisybę. Už visą tai nuoširdžiai dėkojome savo tėvams – tarėme jiems dėkingumo kupinus žodžius ir įteikėme gėlių.

Pakilimais ir nuopuoliais grįstame kelyje svarbi stotelė – mokykla. Šiame etape susipažįstame su platesniu pasauliu, į kurį raktus mums suteikia mokytojai ir jų triūsas. Mokykla mūsų širdyse užima neįprastą vietą, nes čia sukauptos žinios bei išugdyti idealai yra ateisiančios

svarbios kelionės pagrindas. Mokytojams skambėjo nuoširdžios dainos, buvo sakomi linkėjimai ir eilės.

Bandymai surasti savo tikrąjį „aš“ pasibaigia, kai suformuojamos tvirtos vertybės. Būtent tada pradėdame suprasti, jog kiekvieno mūsų vieta ir gyvenimo prasmė esti tėvynėje. Šia mintimi papuošėme šimtadienio oficialiosios dalies paskutiniąją dalį. Deklamuodami patriotinius eilėraščius, simboliškai medyje kabinoje žalius lapus, tarsi pasižadėdami ugdyti tas vertybes, kurias mums įskiepijo tėvai, mokykla ir gimtasis kraštas.

Tiek pasiruošimas, tiek pati šventė suteikė galimybę visiems geriau pabendrauti ir susipažinti. Atmintyje dar ilgai išliks neišdildomi įspūdžiai, patirti būryje mylimų žmonių. Nuoširdžiai dėkojame visiems padėjusiems sukurti šį nuostabų šimtadienį.

scenarijumi, kūrėme kartu su dramos būrelių režisierėmis Rūta Burdinaite ir Jolanta Malinauskaite-Vektoriene.

Ilgai lauktas vakaras atėjo vasario 1 d. Renginio tema „Šiandien čia gyvenam, kaip svajojom. Ir kur toliau?“ Šie žodžiai simbolizuoja jauno žmogaus abejones ieškant savo svajonių ir tikslų, priimant svarbiausius gyvenimiškus sprendimus. Meno programa pabrėžė mūsų gyvenimo svarbius elementus, kurie sudaro mūsų tapatybės pagrindą ir padeda pasirinkti tolesnį prasmingą kelią.

Kelionę pradėjome nuo savęs. Skambiomis eilėmis ir dainomis reišėme troškimą eiti pirmyn ir ieškoti savęs naujame suaugusio žmogaus gyvenimo etape. Surasti save – nelengvas dalykas, tačiau tai padaryti būtų dar sunkiau be pirmųjų mūsų auklėtojų, globėjų – tėvų. Gimtuosiuose namuose vaikai išmoka doros ir teisingumo, kaip nepaklysti gyvenimo kryžkelėse ir abejingai nepraeiti

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Šimtadienis motinos akimis

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Punsko licėjaus ketvirtokų šimtadienis – neįprasta šventė, kuri daug kuo skiriasi nuo kitų mokyklų minimų šimtadienių. Likus 100 dienų iki brandos egzaminų moksleiviai kartu su savo mokytojais, draugais, tėvais mokykloje rengia iškilmingą vakarą, visi kartu pasidžiaugia čia praleistais mokslo metais. Ši šventė labai laukiama, bet ir reikalauja daug pastangų iš mokytojų ir mokinių. Tai graži tradicija, kai su mokytojais ir tėvais prie bendro stalo susėda abiturientai, o iki šventiško vakaro – ilgai kartu ruošiasi.

Mane ypač sužavėjo šiais metais Punske vykęs šimtadienis. Stebino jaunimo pastangos, bendras darbas puošiant salę. Visur gražiai derėjo tradicija ir naujovės. Rodos viena šeima – vieningai pasitarę mokiniai su auklėtoja ir tėvais – puošė salę, kvietė svečius, padėjo rengti vaises. Svarbiausia, kad šventės nuotaiką ir šių metų šimtadienio originalumą kūrė patys moksleiviai, kurie sugalvojo

meninės programos temą „Čia gyvenam, kaip svajojom. Ir kur toliau?“ Sukūrė iškalbingą salės dekoracijų motyvą – kelias į žvaigždes ar Paukščių Takas atrodė tarytum M. K. Čiurlionio paveikslas. Grupėse pasitarę, kartu su auklėtoja aptarę, moksleiviai savo rankomis piešė, kirpo, dėliojo, segė... Padedami būrelių vadovams repetavo meninę programą, kuriai scenarijų irgi sukūrė patys. Jaunimo gebėjimai atsiskleidė šimtadienio programoje: moksleiviai gražiai pasirodė dainuodami, sakydami eiles, vaidindami motyvus, šokdami „Gailingį“, išsakydami mintis, kad „siekiamo prisidėti kuriant Lietuvą“, dėkodami mokytojams ir tėvams.

Virginijos Karčiauskienės nuot.:

Virginijos Karčiauskienės nuot.:

SULAUKĖ SVEIKINIMŲ

Moksleivius sveikino auklėtoja. Tėvų vardu kalbėjo gyd. Juozas Krauskas. Gražių žodžių abiturientai išgirdo ir iš šventės svečių. Šimtadienio rengėjus sveikino Seinų apskrities viršininkas, šiltų žodžių mokyklos bendruomenei pažėrė viršininko pavaduotojas Antanas Baudys bei Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas.

PRAEITYJE BUVO KIEK KUKLIAU, BET...

Kaip ir seniau tėvai ir šikart padėjo, kuo galėjo. Tėvai visada pagelbėdavo ruošiant šimtadienį. Seniau jie gal daugiau rūpinosi maisto ruošimu, o dabar vaisės perkamos. Versle dirbantys tėveliai pasiūlė nemokamai daug reikalingų rekvizitų dekoracijoms, salės bei stalų puošybai. Reikia pridurti, kad Punsco licėjaus mokinių tėvai beveik visi yra išgyvenę savus šimtadienius, vėliau vieni mažiau, kiti daugiau ragavę mokslo. Tėvai – mokytojai, gydytojai, medicinos seselės, pareigūnai, verslininkai, darbuotojai, ūkininkai... Mes beveik visi dzukiško kaimo vaikai ir visi mes visuomenei vienodai reikalingi ir praturtinantys visas sritis. Šimtadienio vakarą rodėsi, jog visi vienodai jaudinomės, vieningai palaikėme vaikus, su dideliu jauduliu žvelgėme ir linkėjome geros ateities atžaloms, visi pakiliai nusiteikę didžiavomės savais ir kitų vaikais.

AČIŲ AUKLĖTOJAI IR MOKYTOJAMS

Nuoširdžiai dėkojame mokytojams, ruošusiems mūsų vaikus baigiamiesiems egzaminams, gyvenimui, šiam renginiui. Ačiū auklėtojai mokyti. Birutei Vaičiulienei, kuri lyg mama jaudinosi ir rūpinosi, kad viskas puikiai pavyktų. Šimtadienio vakarą mokytoja nepamiršo pakalbinti visus tėvus ir mokinius, pasiteirauti jų savijautos... Labai ačiū už tai ir linkime dar ilgai nepavargti.

SENIAU IR DABAR

Seniau ir dabar matomas nuoširdus, tikras rūpestis, pastangos, susikaupimas, tarimasis, bendras darbas, mokytojų, tėvų ir vaikų žavus bendruomeniškumas, veikimas kartu, kai po didelių pastangų susėdę visi drauge pasidžiaugia programa, puošnia sale ir vieni kitais... Visus suvienija pokalbiai, buvimas drauge ir linksmybės rateliuose su mokytojais, tėvais ir jau suaugusiais vaikais.

Šimtadienyje ilgai skambėjo ir šokti kvietė muzika, atliekama Ritos ir Raimundos Vailionių bei Mato Pečiulio, kurie grojo, dainavo ir visus linksmينو. Laiko išdrąseti turėjo šį kartą netgi kukliausieji.

ČIA LYG VAIDINIME

Savo jausmus sunku apsaityti, reikia tai pačiam patirti, išgyventi. Nes tai gražiausia kas gali būti, kai jausti, kad kiekvienas mažiau ar daugiau prisidėjo, kad vakaras būtų nepakartojamai žavus. Šis šimtadienis tarytum vaidinimo repeticija ir ruošimasis pirmam pasirodymui, kai scena jau paruošta, visi persirengę, salėje suolai paruošti ir jaudiniesi, lauki žiūrovų... O kai sėkmingai pavyksta pasirodyti, kai pavyksta vaidinimas, kai visi neprikaištingai atlieka savo vaidmenis, tada toks lengvumas ir gerumo jausmas užlieja širdį... Tad turbūt ir Jums, ruošiantis šimtadienį, taip buvo: su drėbančiomis širdimis ir nerimu ruošėtės ir gražiai atlikote savo

vaidmenis – programą. O pavykus, džiūgavote širdyje.

SĖKMĖ TELYDI JUS, ŽAVUS JAUNIME, TOLIMESNĖJE VEIKLOJE IR GYVENIME

Mieli moksleiviai, sėkmės linkime Jums brandos egzaminuose ir Jūsų pasirinktuose keliuose. Būkite laimingi ir visada draugiški. Kai užversite mokyklos duris, visada susieikite, palaikykite ryšius, nepamirškite vieni kitų ir kartu nukeliauto kelio, bendraukite. Neskubėkite kibti į darbus, o verčiau kuo ilgiau mokykitės, nes tai gražiausias laikas, įsitikinsite, kai patiems teks dalyvauti savo vaikų šimtadienyje. Visada kažkas netinka ar nepatinka, bet po kurio laiko atsigręžus, pasirodo, kad visgi licėje praleisti mokslo metai ir laikas su draugais, draugėmis – nuostabiai, kupini gražių prisiminimų ir ilgesio... Pasiilgsite ne vien klasės, savo suolo, draugų ir visos aplinkos, švenčių...

Virginijos Karėtauskienės nuotr.

Etnografinė žiemos stovykla

DALIA ASTRUSKIENĖ

Vaikų ir jaunimo laisvalaikis – tai asmenybės raidos erdvė, svarbiausias auklėjimo, kūrybos ir pramogų šaltinis. Tokią erdvę sukūrė Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose, kuris jau septynioliktus metus iš eilės rengia „Žiemos stovyklą“, kuri šiemet vyko sausio 20–22 dienomis Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje. Etnografinė žiemos stovykla subūrė 105 dalyvius iš Seinų, Vidugirių ir Punsko lietuviškų mokyklų. Pasiūlyta įdomi ir turtinga veikla. Didelė dalis vadovų atvyko iš Lietuvos.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Lina Kabelkaitė mokė vaikus karpyti iš popieriaus įvairius motyvus ir gaminti knygų skirtukus. Vilma Busilaitė supažindino su baltiškų simbolių ir ženklų reikšme, užsiėmimuose dalyviai mokėsi pasigaminti įvairioms progoms tinkamus atvirukus su baltų simboliais ir ženklais. Lina Žaliauskienė mokė kepti meduolius ir rišti šiaudinius sodus. Gintarė Markevičienė aiškino, kaip sausuoju ir šlapiuoju vilnos vėlimo būdais galima nusivelti žaismingą šiltą suvenyrą. Juostas austi mokė Odeta Barkauskienė, o žvakes lieti – Jūratė Paciukonienė. Drožinėti prieverpstes mokė Audrius Goberis, folkloro

edukacinę programą (Dzūkijos krašto tradicinė muzika, vaikų dainos, žaidimai, rateliai ir šokiai) surengė Neringa Rasiulienė. Mažiausieji stovyklos dalyviai aktyviai lankė dailės pamokas, kurioms vadovavo Alicija Nevulienė, Gražina Karaneckienė, Ivona Karaneckienė ir Birutė Stoskeliūnienė.

Prasmingai leidžiamas laisvalaikis lemia tolimesnę vaiko gyvenimą, sudaro galimybę mažiau domėtis ir skirti laiko žalingai veiklai. Prasmingai jį leisdami vaikai mokosi bendrauti, stiprina pasitikėjimą savimi, tobulėja kaip asmenybės ir visuomenės nariai, ugdomas vaikų meninis skonis ir kūrybiškumas.

Nuoširdžiai dėkojame Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos direktoriui ir mokytojams, visiems vadovams bei Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerijai už skirtą finansinę paramą.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Dalios Astrauskienės nuotr.

Lietuvos politikai ir mokslininkai Seinuose

„AUŠROS“ INF.

Vasario 5 d. Užsienio reikalų ministerijos atstovai, Lietuvos akademikai, politologai, vykdami į Varmės Lidzbarką susitiki su Lenkijos atstovais, sustojo Seinuose pabendrauti su Seinų ir Augustavo apskričių savivaldybininkais. Kalbėta apie galimybes bendradarbiauti per sieną, kaip spręsti aktualias pasienio problemas.

Kitą dieną, vasario 6 d., svečiai susitiko su Lietuvių bendruomenės atstovais. Susitikime dalyvavo Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, Seinų apskrities viršininko pavaduotojas Antanas Baudys, lietuviškų organizacijų vadovai, mokyklų direktoriai. Daugiausia kalbėta apie paminklus Berznyke. Svečiai domėjosi, į ką buvo kreipiamasi dėl vadinamojo Panerių obeliskio. Padaryta išvada, kad tautinės mažumos gyvenimo kokybę pirmiausia lemia visuomenėje vyraujančios nuotaikos. Žurnalistas Virgis Valentinavičius klausė, kaip mums atrodo, ar galima būtų pakeisti neigiamas nuostatas Lietuvos lenkų atžvilgiu. Šis klausimas sukėlė diskusiją, ar iš tikrųjų Lietuvoje gyvenoja neigiamų nuostatų lenkų atžvilgiu.

Aptartos Lenkijos lietuvių kultūros ir švietimo problemos

LR KONSULATO SEINUOSE INF.

Vasario 6–7 dienomis Punske, Seinuose ir Suvalkuose lankėsi Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Nacionalinio kultūros centro bei Vyriausybės kanceliarijos atstovai. Susitikimų su Lenkijos lietuvių organizacijų ir mokyklų vadovais apžvelgta esama situacija, poreikiai ir planai. Delegacija taip pat lankėsi Suvalkuose, kur numatoma, kad greitai metu pradės veikti lietuviškas vaikų darželis.

Vytauto Didžiojo kultas mūsų krašte

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo data siejama su Pirmojo pasaulinio karo ir lietuvių draskymo tarp Rusijos ir Vokietijos pabaiga. Tauta buvo pavargusi nuo okupantų antpuolių, šeimos maitintojų priverstinio tarnavimo tai vienai, tai kitai kariuomenei, neaiškaus rytojaus, spaudos trūkumo, bado, nepritekliaus ir kasdieną mirštančių arba žūstančių gyvybių. Vasario 16-oji Lietuvai pasėjo naujos pradžios daigą, kuri reikėjo ne tik prižiūrėti, bet ir tinkamai užauginti naująją dvasia.

Nespėjus Lietuvai atsigausti, valstybės atkūrimo su sostine Vilniuje deklaracija buvo sumindžiota. Jau 1919 m. Vilniaus kraštą vėl okupavo Raudonoji armija, o po to Lenkija. Vis dėl to lietuviai nepasidavė, įnirtingai ieškojo savo sostinės atgavimo kelių. Lietuvai reikėjo tautos vedlio.

Po Pirmojo pasaulinio karo lietuviai buvo labai išsekę tiek fizine, tiek moraline prasme. Antrasis smūgis, kai Lietuva neteko savo sostinės Vilniaus, labai palaužė žmones. Vilniaus kraštas buvo smarkiai lenkinamas. Lietuvos inteligentija ėmėsi tautos žadinimo veiksmų, o tam padaryti reikėjo turėti savo didvyrį, vedlį, asmenybę, kuri taptų lietuviams idealiausiu pavyzdžiu, siekiant išlaikyti tautos gyvybingumą. Tuomet teigta, kad lietuvių

Kryžiaus šventinimas 1935 m.

tauta negalės tinkamai egzistuoti be valstybės pamato. Lietuva turėjo tikslą – susigrąžinti Vilnių ir visą jo kraštą, o jam pasiekti reikėjo visiems gerai žinomo didvyrio. Juo išrinktas Vytautas Didysis.

KODĖL KUNIGAİKŠTIS VYTAUTAS DIDYSIS?

Šis kunigaikštis buvo pati tinkamiausia asmenybė, kurios darbai buvo nuskambėję istorikų ir metraštininkų užrašuose ir skambėjo per visas lietuvių kartas. Ne be reikalo. Niekas Lietuvos ribų nesugebėjo išplėsti „nuo jūros iki jūros“. Kalbėta, kad jis buvo labai tolerantiškas kitoms tautoms, ypač žydams, suteikė jiems daug privilegijų, o savo

atsivežtoms totorių ir karaimų tautoms buvo gana atidus, bendravo su jų didikais. Mat mokėjo kelias kalbas.

Be kunigaikščio, pretendentų į tautos vedlį buvo daugiau, tačiau nė vienas neprilygo Vytautui Didžiajam. Ne be reikalo vis garsiau skambėjo žodžiai: „Eikime tautos didvyrių keliais“. Visuomenę žadinti reikėjo gilios praeities pamatais, kurie tuo metu buvo užimti. Istorikai visą laiką tvirtino, kad minėtas lietuvių didvyris palaidotas lenkų užgrobtos Vilniaus arkikatedros rūsyje. Jauni žmonės ėmė Vytauto Didžiojo asmenybėje išvelgti patriotizmo pavyzdį, kuris mokėjo kovoti dėl savo istorinių žemių ir kalbos, bet ir išlikti geranoriškas kitataučiams.

Lietuviai suprato, kad priklauso mažai tautai, kurios išlikimui gresia didelis pavojus. Ją gali užgožti didelės valstybės ir svetima kultūra. Jai reikėjo naujo, didingo idealo, dvasios įkvepėjo. Netrukus Lietuva atgavo sostinę, tačiau neteko savo etninių žemių dalies. Tarpukario Lietuvoje toliau stiprėjo išrinkto herojaus kultas. 1930-ieji buvo paskelbti jubiliejiniais kunigaikščio Vytauto Didžiojo metais. Tuo pačiu metu lietuviai, gyvenantys Lietuvos ir Lenkijos pasienyje, krinto sunkią iš viršaus nustatytos demarkacinės linijos egzistenciją.

VYTAUTO DIDŽIOJO KULTO ŽENKLAI SUVALKŲ TRIKAMPYJE

Už ribos, o kartu ir ant neaiškios ribos atsidūrę Suvalkų trikampio lietuviai nenumetė Tėvynėje iškelto tautos vedlio kulto. Čia nebuvo spausdinami jokie didiko garbei skirti pašto ženklai, vinjetės ar laikraštukai, kaip buvo daroma Lietuvoje. Lietuviai surado kitokį būdą įprasminti didvyri, reikšdami savo tapatybę lenkams nesuprantamais veiksmais. Vytauto Didžiojo kultas Lenkijos lietuvių gyvenime atspindėjo veikiančių Šv. Kazimiero (Lietuvos globėjo) draugijų skyrių darbuose. Tautos vedlio kultas buvo gyvas krikščionių gyvenime. Ypač bažnyčios tarnai Lietuvoje vertino jį už užgesintas pagonybės liekanas, todėl katalikiška visuomenė žavėjosi išrinktuoju. Panevėžio vyskupas Kazimieras Paltarokas jį vadino tikru Lietuvos apaštalu, kuris „pats skelbė lietuviams katalikų tikybą“, pastatė keliasdešimt bažnyčių ir įsteigė Žemaičių vyskupiją¹. Vėlgi mūsų krašto žmonėms netrūko stipraus tikėjimo. Maldose atilsį rasdavo kiekvienas tikrinimų ir suvaržymų apsuptas lietuvis. Tikėjime buvo ieškoma

stiprybės išsaugoti tautinį tapatumą, perduoti jį savo vaikams kultūros ir istorijos pamatų pagrindu. Netrukus Suvalkų trikampyje gyvuojančios Šv. Kazimiero draugijos nariai ėmė statyti kryžius Vytauto Didžiojo 500-osioms mirties metinėms paminėti. Kaip Lietuvoje, taip ir čia buvo jaučiama pareiga statyti jam paminklus. Kadangi Suvalkų trikampyje nebuvo kalbų apie viešą lietuviškų simbolių kėlimą, sumanyta pagarbą atiduoti per krikščionių simbolį. Juos prižiūrintys lenkų valstybės tarnautojai labai priešingai žiūrėjo į gana sparčiai augančius kryžius, tačiau tai buvo tokio paties abiejų tautų tikėjimo ženklas. Apie tai, kokiam tikslui statomi kryžiai, žinojo tik patys lietuviai. Daugelyje nebuvo iškaltas joks užrašas, nurodantis paminklo atsiradimo prasmę. Svarbu pabrėžti, kad tokiam tikslui pastatytų kryžių mūsų krašte nebuvo daug ir ne visi jie iškilo jubiliejiniais metais. Kryžiai buvo statomi labai sudėtingomis aplinkybėmis. Pirmiausiai reikėjo gauti leidimą, o po to sukrapštyti reikiamų lėšų, medžiagų ir pan. Tiesa, net ir gavus leidimą, statybos vykdavo slapta, sutartomis dienomis ir valandą. Svarbu pabrėžti, kad ne kiekviename kaime panašius darbus lydėjo vienodi sunkumai. Vienur kryžiai turėjo lietuvišką užrašą, kitur vos buvo leista iškalti pastatymo datą.

Šiame krašte stovi du panašūs kryžiai, kuriuos žmonės iškėlė minėtu tikslu. Tai yra Burbiškių ir Vidugirių kryžiai, kurių panašumas akcentuojamas niekur nepublikuotuose Juozo Vainos užrašuose „Vidugiriai apie 1920 miatus“. Vėlgi ne tik jų vizualumas traukia dėmesį. Itin detaliai J. Vainos aprašytos jo gimtojo kaimo kryžiaus statybų aplinkybės leidžia suprasti šio krašto žmonių patriotinį nusiteikimą ir ryžtą siekti savo tikslo. Kaip žinia, Vidugirių kryžiaus istorija buvo ne kartą aprašyta ir pasakota įvairių renginių

metu, tačiau nė vienas istorinių įvykių liudininkas niekada neatkreipė mūsų dėmesio į kryžių panašumą, kaip tai padarė J. Vaina. Taip pat svarbu pabrėžti, kad jo rankraščių kalba labai aiškiai ir suprantamai perteikia šio krašto suvaržymo sunkumus ir didelį norą ši kampelį išlaikyti lietuvišką.

1930 metai buvo skirti Vytauto Džidzojo mirimo miacinėm paminėc. Burbiškiai pajėgia tais miatais savo kaimi pastacyc kunigaikščio atminimu granito kryžų-paminklų ir da su lietuvišku užrašu. [...] Vidugiarokai kad ir vėluodami susitarė parinkc daugiau pinigų ir pastacyc dzidiasnį už Burbiškės ir kitų kaimų kryžus-paminklus. Tiako ir dzidiasnių akmianų ir akmianskaldzo pajieskoc, ba jau dzūky, jaigu kas ir skialdavo akmianį, tai ciktai pusiau, niekas niai girnakmianų niai kryžų niatašė.

Buvis Vilniaus mokytojų seminarijos seminaristas Vincus Kadzauskas nubraišė trijų dalių kryžiaus-paminklo planų. Apacinė kiaturkampės piramidės dalis buvo metro trisdiašimc centimiatrų aukščo, antra irgi kiaturkampės piramidės formos ciktai siaurasnė buvo dzviejų miatrų sapcy-niosdešimc centimiatrų aukščo ir granito kryžalis pusės miatro aukščo. [...].

[...] Ar tai buvo biržalio mėnasio galas, ar liepos pradza niapamianu. [...] Da prieš pusrycus išbėrėm prie duobės atviažtų žvyrų ir jau no kalnuko atvažau Krasnovo palicijos komendantas Šmitas. Turėj kokias šnipas jam praniaš. Tiap, mias katalikai ir liankai katalikai, o kryžiaus stacyc niagalima. Už tai ir paminklo projektas kryžiaus pavidalo. [...].

Komiandantas liepia skirscycis. Žmonės niasiskirsto. Užsidedj jis durtuvo an šautuvo galo ir stumia žmonis no duobės, o ciej aina apie duobj. Diarybos. Vaznialis, skyraus pirminkas, da niaviadis, da niaturi ūkės, tai jis ir drąsiausias. Kamendantas liepia duobj, iškastų pamatų, užviarsc. Vaznialių Juozus apsiima pats vienas

¹ Prieiga per internetą: <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-716X/2001/2/Lit-54.pdf>

ty duobį užversc, o kiciem patara va-
žuoc pusrycy. Pusrycy nuvej ir pac
Juozus. Cik saulai nusilaidus prie tos
duobės acirado bernų su kastuvais ir su
kibirais. [...] cimantas buvo su žvyru
sumaišytas, vandiniu sulietas ir kap
žadėta duobė užversta.

Kas ir kadu nakcimi laistė, biat
biatonas sutirščėjo. Ir vėl iš ryto prieš
pusrycus susrinko kaimo vyrų kryžiaus
dalių an to biatono sustacyc. Buvau ir
aš tį. Naudotos miadzinės šatros už
nuožulnių plokštumų. Apacinė dalis
gal ir sunkiausia, biat ji žamiausia
kialc. Jau biaviaik miatru pakilo an
šatry ir antra kryžiaus dalis, kap tį
acirado vėl an dzviraco kamendantas
Šmitas ir draudza aukščau kialc, rai-
kalauja iš storastos liaidzimo. Vyrai
žamyn akmianio nulaisc niasucin-
ka. Sutarta ir akėcvirbaliais šatrosa
akmuoj užkalta, o Juozus apsiėmė iš
Suvalkų liaidzimy. Tai turėj būc an-
tradzienis, ba saradom Suvalkuosa
būdavo jomarkai. Bilietas iš Trakiš-
kės in Suvalkus kaštau zlotų aštuo-
niasdiašimc grošų, o raikia bilieto ir
atgal parvažuoc, cik nėra iš kur ciek
pinigų paimc. Viaža kas in Suvalkus
viažimų šieno parduoc. Suvalkuosa
yra ir kavalerijos, šienas raikalingas
ir karuomianės arkliam. Juozus kia-
turasdiašimc kilomiatry in Suvalkus
nuvažau an šieno gulėdamas, liai-
dzimy parsiviažė tušču ilgabrikiu
parvažuodamas. Liaidzimas duotas
kryžu stacyc, biat bia lietuviško už-
rašo. Pastatius kryžų vidurin nušli-
fuotos užrašu plokštumos iškalta ciktai
1934 niapriadiadanc niai M niai R,
kas raikšt miatai ar rok.

2009 metų lapkričio 7 d. ant kry-
žiaus buvo pritvirtinta lenta su už-
rašu: „Šis kryžius statytas Vytauto
Didžiojo garbei 1934 metais Vidu-
girių kaimo Šv. Kazimiero draugijos
skyriaus“. Draugijos nariai, kaimo
bendruomenė ir kryžius šio užrašo
laukė net 75 metus. Jo sugražinimo
iniciatorius – Juozas Kraužlys.

Partizanų priesaikai – 75-eri

GINTARAS LUČINSKAS

Lietuvos partizano priesaikos tekstas

Aš, ..., prisiekiu visagalio Dievo akivaizdoje vardan kritusių bro-
lių už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę uoliai dirbti nepriklausomos
Lietuvos atstatymo darbą. Nesigailėdamas nei jėgų, nei gyvybės, griežtai
pildyti vadovybės įsakymus, didžiausioje paslapytyje laikyti veikimą, ne-
sidėti su priešu ir viską pranešinėti savo viršininkams. Man yra žinoma,
kad už šios priesaikos sulaužymą būsiu baustas mirties bausme.

Tai, ką pasižadau, tegul Dievas užlaikyti man padeda.

**(Priesaikos tekstas saugomas KASP Dainavos apygardos 1-osios rinktinės
ekspozicijoje „Mūsų tautos istorinė atmintis“ Alytuje).**

Garbės, duoto žodžio vertė yra vienas
svarbiausių kultūros bei civilizacijos
pasiekimų. Iš visų priesaikų svarbiau-
sia ir egzistenciškai vertingiausia yra
kario priesaika, nes ji brangiausiai
kainuoja – karys duoda žodį paaukoti
gyvybę, jei Tėvynei to prireiks.

Algirdas Patackas

Pirmieji suvokę racionalaus
karinio organizavimo priva-
lumus buvo Pietų Lietuvos
partizanai. Čia jau 1945 m. pavasarį
ir vasarą intensyviai formavosi par-
tizaninės organizacijos, pradėti leisti
pirmieji įsakymai, drausmės statu-
tai, priesaikos tekstai, prisaikdinimo
taisyklės. Partizanų vadai iš kovo-
tojų reikalavo besąlygiškai laikytis
drausmės, nustatytų elgesio normų,
stengėsi užkirsti kelią netvarkai ir
savivalei, todėl priesaika buvo būtina.

Pagal Dainavos rinktinės Dzūkų

rinktinės štabo partizanų veiklos tai-
sykles partizanai, stodami į kovotojų
gretas, visi be išlygų privalėjo duoti
priesaiką. Partizano prisaikdinimas
buvo svarbus ir iškilmingas įvykis
kovotojų kasdienybėje. Vadovaujan-
tis Dzūkų grupės štabo parengtomis
prisaikdinimo taisyklėmis, priesaika
buvo duodama iškilmingai, dalyvau-
jant dalinio partizanams. Priesaiką
priimdavo kuopos ar būrio vadas.
Tikintieji būdavo saikdinami prie
kryžiaus. Vadas paaiškino prie-
saikos reikšmę ir jos sulaužymo
pasekmes. Sukalbėjus maldą „Tėve
mūsų“, partizanai keldavo dešinę
ranką su dviem ištiestais pirštais ir
kartodavo priesaikos žodžius. Po
priesaikos prisiekusieji bučiuodavo
kryžių ir giedodavo Vinco Kudirkos
sukurtą „Tautišką giesmę“. Po pri-
saikdinimo iškilmių prisiekusieji pa-
sirašydavo priesaikos lape, kuriame

Buvęs Pranciškonų vienuolyno vasarnamis Nemunaityje, 2010 m.

buvo nurodomas priesaiką davusio partizano slapyvardis, saikdinimo data, vieta ir priesaikos ceremonijos dalyviai, liudytojai. Priesaikos lapai buvo kruopščiai slepiami.

1945 m. balandžio 25 d. naktį Alytaus mokytojų seminarijos dėstytojas Adolfas Ramanauskas ir dar du mokytojai iš Alytaus – Antanas Kulikauskas ir Albertas Perminas – apsisprendė įsijungti į Nemunaičio partizanų būrio eiles. Tuo metu būriui vadovavo Juozas Kazlauskas-Klevas. Balandžio 26 d. rytą Einiorių miške Adolfas Ramanauskas išrinktas to būrio vadu. Būrys pradėjo augti. Gegužės 1 d. suformuota kuopa iš 70 kovotojų, kurioje buvo trys pilni būriai. Kuopos štabą sudarė: Antanas Kulikauskas-Daktaras, Albertas Perminas-Jūrininkas ir Juozas Kazlauskas-Klevas. Kuopos vadu tapo Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Gegužės mėn. pabaigoje Vanagas kuopą išvedė į didelį Varčios miškų masivą, kur užmezgė ryšius su Vaclovo Voverio-Žaibo ir Konstantino Barausko-Vėžio būriais. Tuo metu Nedzingės apylinkėse dislokavęsis

partizanų dalinys perėjo Vanago žinion, bet liko veikti savo krašte. Taip pradėjo formuotis Vanago vadovaujamas Merkinės batalionas.

1945 m. birželio 2 d. vyko Vanago vadovaujamo partizanų dalinio priesaikos ceremonija. Iš anksto susitarus, partizanai susitelkė Noškūnų miške šiek tiek į pietryčius nuo Nemunaičio. Apie tai, kas vyko Nemunaičio pranciškonų vienuolyne, Adolfas Ramanauskas-Vanagas atsiminimuose taip rašo:

1945 m. birželio 2 d. temstant visa įgula jau buvo prie pat bažnytkaimio. Iš anksto buvau paskyręs žmones keturiems lauko sargybos postams ir nurodęs, kaip kuriuo atveju veikti. Tik gerai pritemus sugužėjome vienuolyno kieman. Buvo 120 vyrų, tačiau tvyrojo visiška tyla, nes bažnytkaimis neturėjo įtarti, kad mes čia. Antrame kopytėlės aukšte įvyko išpūdingos pamaldos. Vyrų karštai meldėsi. Daugelio akyse spindėjo ašaros. Kopytėlėje visi netilpo, vyrai keisdavosi. Kopytėlėje ir kieme keturiose vietose buvo klausoma išpažintinių. Atvykusieji atlikti išpažintį, duoti priesaiką, paprašyti Aukščiausiąjį

suteikti palaimos Tėvynei, artimiesiems ir sau, rankose laikė ginklus, nes esamomis aplinkybėmis kitaip nebuvo galima. Aš stebėjau, kaip viskas vyks, rūpinaisi, kad kuo greičiau viską atliktume ir laiku atsitrauktume saugesnėn vieton.

Pamaldos baigėsi. Vyrų atliko išpažintį ir priėmė Švenčiausiąjį. Artinasi iškilmingas priesaikos priėmimas. Prieš altorių buvo pastatyta taburetė, užtiesta trispalvė. Ant jos padėtas kryželis ir mano trumpasis ginklas. Kunigas pusbalsiu, bet aiškiai ir išpūdingai skaitė priesaikos tekstą. Mes, iškėlę dešines, tyliai kartojome priesaikos žodžius. Dievo akivaizdoje tvirtai pažadėjome teisingai ir ryžtingai tęsti pradėtą kovą prieš okupantą, kuris pamynęs po kojomis visus Dievo ir žmogaus įstatymus, negailestingai naikina visa, kas yra šventa, kilnu ir brangu. Aš priėjau pirmas. Pabučiavau kryželį, trispalvę ir ginklą. Tą pat padarė visi vyrai. Po to kunigas dar pasakė keletą prasmingų žodžių, tuo ir baigėsi šis iškilmingas aktas. Padėkojom dvasininkams, ir netrukus vėl atsидūrėm Noškūnų miško prieglobstyje...

Priesaikos ceremonijoje taip pat dalyvavo Vaclovo Voverio-Žaibo ir Konstantino Barausko-Vėžio būriai. Neatvyko tik nedzingiškiečiai. Tuomet partizanų priesaikos reikalus tvarkė Nemunaičio parapijos klebonas kun. Vaitiekus Želnia ir jo paprašytas talkino Ryliškių parapijos klebonas kun. Juozas Stasiūnas. Po kelių dienų Vanago vadovaujami partizanai persikėlė į Plikionių mišką.

Tarp 1945 m. birželio 2 d. Adolfo Ramanausko-Vanago vadovaujamo vyrų, davusių priesaiką, buvo partizanas Liudas Mulerskas-Naras. Štai kaip tuo metu jaunas ir ką tik į partizanų gretas įstojęs kovotojas prisimena to vakaro įvykius:

Tą vakarą prisiekė Vanago, Žaibo, Vėžio būrių partizanai. Buvo daugiau nei 100 žmonių. Kulikauskas sako, dabar, Narai, tavo nuvesiu į labai įdomią vietą. Jis nesakė, kad reiks prisiekti.

Tik kai atėjome iki tos vietos pasakė, kad bus priesaika. Įėjom į antrą aukštą, ten buvo pastatyta taburetė, ant taburetės trispalvė ir ant trispalvės Vanago pistoletas. Šalia stovėjo Kulikauskas ir Vanagas. Vanagas skaitė priesaikos žodžius, visi turėjo atkartoti priesaiką, į tekstą įterpę savo slapyvardžius. Po to kiekvienas partizanas priėjo ir pabučiavo trispalvę ir pistoletą. Ir tą patį veiksma atliko visi virš 100 vyrų. Prieš priesaiką vyko Šv. Mišios, vyrai atliko išpažintį, priėmė Komuniją. Išpažintį atliko visi vyrai be išimties. Klausyklų nebuvo, ant taburečių sėdėjo vienuoliai ir kunigai. Lauke stovėjo sargyba, vyrai vieni kitus keitė. Visa ceremonija užtruko porą valandų. Priesaikos davimas buvo dvasinis pakilimas ir moralinis sustiprinimas, įpareigojo jausti atsakomybę. Priesaika buvo labai svarbus dalykas.

Partizano priesaikos sulaužymas buvo priskiriamas sunkiam nusizengimui. Priesaikos sulaužymu buvo laikomas savavališkas pasitraukimas (dezertyravimas), registravimasis

pagal okupantų skelbiamas amnestijas, legalizavimasis ir ginklo atidavimas, partizanų veikimo paslapčių atskleidimas. Tačiau pats sunkiausias partizano priesaikos sulaužymo požymis buvo bendražygių išdavystė – dėl to pastarieji žūdavo nuo priešų. Griežčiausia skiriama bausmė už priesaikos sulaužymą – mirties nuosprendis.

Partizanų veiklą reglamentuojantys dokumentai ir įvykių liudytojų atsiminimai rodo, kad priesaika laisvės kovotojams buvo labai svarbi. Tai vienas iš įrodymų, jog Lietuvos ginkluotoji rezistencija tęsė nepriklausomos Lietuvos kariuomenės tradicijas ir veikė kaip karinė organizacija.

Nesulaužyti duotos priesaikos Tėvynei Lietuvos laisvės kovotojams buvo svarbiausia, tačiau ir sunkiausia užduotis. Kovotojai privalėjo nepasiduoti gyvi į priešų rankas, prireikus – paaukoti savo gyvybę.

Sovietų saugumo tardymo metodai ir priemonės, klastingos provokacijos

kėlė pavojų nevalingai tapti išdaviku. Baisiausia, pasak Laisvės kovotojų, buvo ne mirti, o išduoti. Buvo atvejų, kai neišlaikę tardymų ar grasinimų šeimos nariams, vyrai sulaužydavo duotąją priesaiką. Vis dėlto didžioji dalis partizanų iki paskutinio atodūso vadovavosi šūkiu „Atiduok Tėvynei, ką privalai“ ir liko ištikimi duotajai priesaikai.

Literatūra:

1. Jegelevičius Sigitas. *Nemunaitis ir jo parapija. II knyga. Vilnius, 2002, p. 1141, 1142, 1143, 1144.*

2. Pauliukaitienė Rita (sudarytoja). *Jurgis Krikščiūnas–Rimvydas ir jo artimieji. Punkskas, 2019, p. 90.*

3. Ramanauskas Adolfas. *Daugel krito sūnų... Vilnius, 1991, p. 28.*

4. Rimkus Henrikas. *Lietuvos partizanų Dainavos apygardos kronika 1944–1954 m. (rankraštis). Alytus, 1998, p. 63.*

5. Urbonienė Gerda. *Žygelis Dailius. Laisvės kovotojų priesaika. Karys, 2015 m. Nr. 2, p. 47–53.*

Anelė Liaukevičiūtė-Skripkienė. Iškeliaavo, iš kur negrižtama...

JANINA MACUKONIENĖ

Sausio 11 d. su šiuo pasauliu atsisveikino vyriausia Dusnyčios kaimo gyventoja Anelė Skripkienė, sulaukusi garbingo 95-erių metų amžiaus ir trijų proproanūkių. Daugelis vyresniųjų žmonių gerai pažinojo 2007 m. amžinybėn iškeliavusį jos vyrą Jurgį Skripką, kuris nusipelnė mūsų kraštui kaip narsus kovotojas dėl lietuviškų pamaldų Seinų bazilikoje, kaip nepakeičiamas pasakotojas, kaimo muzikantas, ilgametis seniūnas ir visuomenės

veikėjas. Garsių vyrų žmonos paprastai lieka jų šešėlyje, užmirštama, kad be žmonių paramos vyrai neatliktų tiek svarbių visuomenei darbų, o Anelė Liaukevičiūtė tapo Skripkienė būdama vos 17 metų.

Anelė gimė 1924 m. kovo mėn. Dusnyčioje Pauliaus ir Teresės Liaukevičių šeimoje. Mama buvo iš Kuciūnų Ramanavičiūtė (dokumente užrašyta Romanowicz), tačiau kyla tam tikrų abejonių, ar iš tiesų ji nebuvo Armanavičiūtė, nes tokią jos

pavardę atsiminė artimieji, ir buvo nustebę, kad dokumentuose parašyta kitaip. Čia galėjo įsivelti klaida, dėl to, kad kažkada administracijos darbuotojas blogai nugirdo ir ne taip užrašė. Gal giminės kažkada šį dalyką išsiaiškina. Šeimą, kurioje Anelė augo kartu su vyriausiu broliu Pranu, jaunesniu Vincumi, vyresne seserimi Ona ir jaunesne Stase vadino Pauliukais, nes Dusnyčioje buvo ir daugiau Liaukevičių. Tarpukary, kai Dusnyčios gyventojai, vėliau negu

Anelė Skripkienė

Iš šeimos albumo

kiti kaimai, persikėlė į viensėdžius, Liaukevičiai ir Skripkai apsigyveno kaimynystėje (arčiau Krasnagrūdės kaimo ribos). Iškilus karui, 1939 m. rugsėjį Jurgis Skripka buvo mobilizuotas į Lenkijos kariuomenę, dalyvavo kovose, patekęs į vokiečių nelaisvę, atsirado Stablaukių lageryje, iš jo išvežtas darbams į Rytprūsius pas ūkininką, o kai pagaliau pavyko sugrįžti namo, 1941-ųjų pavasarį Skripkų šeima turėjo repatriuoti į Lietuvą. Masinė mūsų krašto lietuvių repatriacija išvarė iš gimtųjų namų ir nemažai kitų Dusnyčios gyventojų, su jais ir Liaukevičius. Taip susiklostė, kad kaimynai buvo apgyvendinti Alksninės kaime (netoli Kazlų Rūdos) vienuose namuose. Viename didelės trobos gale gyveno Paulius ir Teresė Liaukevičiai su jau vedusiu sūnumi Pranu, jo žmona ir nedideliu anūkeliu Jonu (mirusiu šį rudenį, apie kurį rašyta „Aušroje“), sūnumi Vincu bei dukromis Anele ir Stase (vyriausia dukra Gudzauskienė jau buvo ištekėjusi ir gyveno atskirai). Kitame gale gyveno nemaža Skripkų šeima: Jurgis, jo motina, 2 jaunesni

broliai, sesuo.

Anelė, būdama dar labai jaunutė, 1941 m. ir ištekėjo už kaimyno, tame pačiame name gyvenusio, 13 metų vyresnio Jurgio Skripkos. Čia atsoktos jų vestuvės, į kurias susirinko nemažai arčiau ir toliau gyvenusių mūsų kraštiečių repatriantų, mat Jurgis, kaip muzikantas ir smagus juokdarys, turėjo daug pažįstamų. 1942 m. Alksninėje gimė ir jų vyriausias sūnus Vitas (pakrikštytas netoli esančioje Navinykų bažnyčioje). Nelengva buvo jaunai šeimai su mažu vaiku svetimuose namuose. Reikėjo kilnotis iš vietos į vietą, patirti daug vargo, skurdo, išgyventi netikrumo jausmą, karo pavojus. Jauna moteris

turėdavo palikti vaiką svetimų vyresnių vaikų priežiūrai ir eiti dirbti įvairių darbų. Mūsų kraštiečiai Lietuvoje buvo nemėgstami kaip ateiviai, „komunistai“, skurdžiai. Niekas nesuprato, kad ne savo noru jie aplaido gimtąsias sodybas ir ieško, kur prisiglausti.

Traukiantis frontui 1944 m. rudenį ir Skripkai, ir Liaukevičiai pamažu keliavo namų link. Ne visi šeimų nariai sugrįžo. Lietuvoje amžino poilsio atgulė rusų nužudytas Anelės brolis Vincas, pasiliko Anelės tėvai su dukra Stase, kurie galėjo sugrįžti tik po Stalino mirties, jau per Kuznicą, jų sūnaus Prano pareikalavimu ir išpildžius atitinkamus dokumentus. Liko taip pat vienas jos vyro brolis, o jaunoji šeima su vyro motina, viena seserimi ir 2 broliais sugrįžo į gerokai apnaikintus Skripkų namus. Troba prieš išvykstant buvusi nauja, dar nebaigta, dabar buvo išdaužtais langais, pusiau išluptomis grindimis, o turėjo joje įsikurti nemažai žmonių. Bet ne tai buvo sunkiausia, nes tada žmonės buvo pratę gyventi gausiomis šeimomis. Sunku buvo todėl, kad derliaus

laukuose jau nebuvo, o tuo pačiu ir pašaro porai parsigabentų gyvulėlių, ir sėklos kitų metų derliui, ir maisto atsargų nemažai šeimai. Su dideliu gauduliu prisimindavo Anelė tuos bado metus, kai reikėdavo visko prašinėti tų, kurie nebuvo išvykę į Lietuvą ir siūlyti savo darbą, už kurį atlygis buvo labai menkas. Jau artėjant senatvei Anelė, kažkiek teisindamasi dėl savo antsvorio sakydavo: „Kai atsimenu, kaip sunku buvo badauti, nes nebuvo ko valgyti, o dabar visko yra, tai negaliu atsisipirti.“

Pokaris buvo labai sunkus ir dėl to, kad į grįžusių iš Lietuvos namus vis užsukdavo lenkų „patriotų“, dažnai pažįstami vietiniai seiniškiai ir bandė grasinimais išvaryti sugrįžusius atgal į Lietuvą, kartu sumušti ir apiplėšti. Kartais ir tarp jų atsirasdavo užtarėjas, liepęs savo bendrininkui palikti pasisavintą Anelės palatą, nes Jurgis juk kovojo už Lenkiją fronte. Tačiau kiti didelio nepritekliaus metais išsinešė neseniai susūdytą lovyje mėsą, pasiėmė brolio Miko gerąjį kostiumą. Kad galėtų išmaitinti šeimą, Anelės vyras dirbdavo sunkiausius darbus už pusmaišį ruginių grūdų, iš kurių žmona šeimai iškepdavo duonos. O pradedančios gyventi šeimos poreikiai buvo dideli. Skripkų ūkį reikėjo padalyti į dvi dalis: tarp brolių Jurgio ir Miko. Su Miku turėjo likti jauniausias brolis Algirdas, o su Jurgio šeima jo mama ir sesuo Ona (ji po kiek laiko gavo darbą Varšuvoje, o Algirdas kažkiek siuvėjavęs, paskui Seinuose dirbo transporto firmos vadovu). Buvo padalyta 18 ha žemės ir pastatai. Senoje sodyboje liko gyventi Jurgio šeima, jiems liko troba ir kluonelis, o Mikas persikėlė į kitą vieškelio pusę (arčiau Galadusio) svirnelį ir medinį tvartą ir čia kūrėsi naują sodybą.

Anelei reikėjo nemažai vargti: šeima greitomis statėsi molinį tvartą, svirną, įsigijo daugiau žemės (pirko likusią žydo Konkės ir negrįžusio iš Lietuvos Valukonio žemę), paskui,

Pirmoji komunija. Anelė Skripienė su vyru ir dukra

jau sūnui užaugus, statė didelį kluoną su tvartu, prisidėjo sūnui statant naują trobą, kurioje, senjorams skirtame kambarėlyje Anelė ir sulaukė gilios senatvės. Dirbant ūkyje, kol dar nebuvo sudėtingos technikos, reikėjo išlieti nemažai prakaito, o vyras turėdavo daug visuomeninių pareigų, dalyvaudavo kultūriniuose renginiuose kaip dainininkas, organizatorius, pobūviuose kaip muzikantas, giedojimo laidotuvėse, bažnyčioje. Būdama jaunesnė ir Anelė mėgdavo išeiti su vyru į įvairius pasilinksminimus. Tik grįžus iš Lietuvos, Skripkų trobos dar neįrengtame gale dažnai būdavo ruošiami kaimo vakarėliai, kuriuose ir jaunesni susituokę mėgdavo su jaunimu pasižokti. Anelė buvo žinoma kaip gera šeimininkė – dažnai ją kviesdavo gaminti maistą vestuvėse, kartais laidotuvėse. Ypač gerai

mokėdavo paruošti mėsos gaminius. Kaip ir dauguma moterų Anelė verpė vilną, linus, audė lovatieses, bet taip pat kitus audinius ir net medžiagą drabužiams, nes tuoj po karo nebuvo už ką jos nusipirkti. Jau persikėlus į naują trobą, Anelė, būdama laisvesnė nuo kitų darbų, labai daug mezgė, kažkiek siuvinėjo.

Jau grįžę iš Lietuvos Skripkai susilaukė dukros Danutės, kuri dar kūdikystėje mirė. 1949-aisiais gimė antra dukra Stasė, o 1954-aisiais jauniausia Aldona. Stasė, baigusi pagrindinę mokyklą, dirbo Seinuose pardavėja ir kulinare, vėliau susituokė su Pranu Ščerbinsku ir, persikėlus gyventi į Klevus, su vyru ūkininkavo.

Padovanojo mamai du anūkus: Aldoną ir Romą. Skripkų dukra Aldona baigė Seinų liciejų, dirbo Suvalkuose medicinos darbuotoja, ištekėjo už Kosto Leončiko, susilaukė dviejų sūnų, Dariaus ir Petro. Mažus Leončikų vaikus iki darželio amžiaus augino močiutė Anelė važinėdama į Suvalkus. Vyriausias sūnus susituokė su dar labai jauna savo kaimo mergina Onute Talandyte ir užaugino, padedant močiutei Anei, keturis vaikus: Stasį, Ireną, Danutę ir Elę. Iš viso Anelė Skripienė pagimdė 4 vaikus, sulaukė 8 anūkų, 12 proanūkių ir 3 proproanūkių.

Anelė, artimiausia straipsnio autorės kaimynė, buvo geras žmogus, visada giedrios nuotaikos, mėgstanti ir mokanti bendrauti, pajuokauti. Kai atsikėliau į Dusnyčią, pas Skripkus labai dažnai tekdavo nueiti, nes pas juos buvo vienintelis kaime telefonas,

be to, atsirasdavo kitų reikalų, kartais tekdavo paprašyti, kad Anelė pasaugotų mažą vaiką. Ji visada buvo labai nuoširdi, susitikusios niekaip negalėdavome baigti kalbų. Numegzdavo mano šeimai kojinių, pirštinių, megztukų, aš nunešdavau sūrį ar kitų kaimiškų gėrybių. Labai dažnai pas mus lankydavosi senjoras Jurgis, kuris iki gilios senatvės mėgo pasiivaikščioti ir labai daug papasakodavo apie šio krašto praeitį, taip pat atnešdavo šluotą surišęs, krepšį nupynęs. Anelė ateidavo rečiau, ji buvo tikra namų židinio saugotoja, o maždaug nuo 2003 m. jau niekur, net pas mus, neateidavo, skundėsi, kad skauda kojas ir net tų 100 m, kurie skyrė mūsų namus, nepajėgia įveikti. Turėčiau labai atsiprašyti Jūsų, kaimyne Anele, kad aš, turinti sveikas kojas, taip retai pastaraisiais metais apsilankydavau jūsų namuose. Mūsų dažną bendravimą nutraukė Anelės išvykimas pas dukrą Stasę į Klevus, kad jai būtų jaukiau mirus vyrui, paskui žuvus jos sūnui. Stasei persikėlus gyventi į Seinus, vėl keletą metų mama su ja bute pagyveno. Iš viso net 6 metus Skripienė išgyveno pas dukrą. O kai vėl senolė sugrįžo į Dusnyčią, kažkaip sunku būdavo išsirengti – reikalus tvarkome telefonais, laukus apsitvėrėme elektriniais piemenimis, pro kuriuos nesinori lįsti... (Visgi tiesa, kad pasaulį reikia pradėti tvarkyti nuo savęs). Kai paskutinį kartą aplankiau Anelę praėjusią vasarą, viskas atrodė lyg ir gerai. Šeima jai atnešdavo pietus, o pusryčius ir vakarienę dar pasiimdavo pati, buvo kažkiek sulysusi, dažniausiai sėdėdavo prie lango, bet atmintis buvo gera, daug kalbėjo, kažkiek pajuokavo. Visi tikėjome, kad iki šimto pagyvėns, kaip ir jos mama, sulaukusi net 104 m., taip ir pati sakydavo: „O daugiau, kap dzievas duos“. Deja, ne mums atspėti Dievo valią... Liko kažkokia tuštuma ir gailėstis, kad vėl tiek daug visko liko nepaklausta.

Mes plaukėme per Atlantą

VYTAUTAS PEČIULIS

Kai atvykome į Kanadą, labai patiko klausytis plokštelėse įrašytų gražių lietuviškų dainų. Labiausia mums tiko humoristinė daina „Per Atlantą“, nes atvykome laivu perplaukę šį vandenyną. Mus, kaip toje dainoje (Mes plaukėm per Atlantą, apie gerąjį dėdę galvojom. Išlipome į krantą ir iš džiaugsmo staiga išsižiojom. Namai padangę remia, ir pakilo mūsų galvos aukštai, bet kojom siekiam žemę.), pasitiko dėdė ir suteikė pradžią naujame, išsvajotame krašte.

Vaikystėje iš senelio pasakojimų prisimenu, kad jis du kartus buvo plaukęs į Ameriką. Pirmą kartą bėgo, kad nereikėtų tarnauti caro kariuomenėje. Pagyvenęs keletą metų, sugrįžo į gimtinę ir, kai tėvai ruošėsi perleisti tėviškę, išvyko antrą kartą į Ameriką, kad užsidirbęs galėtų išmokėti priklausančias tėviškės dalis kitiems šeimos nariams. Į Ameriką buvo išvykę visi broliai, senelis. Vienas brolis sugrįžo, o du broliai liko Amerikoje ir ten iki mirties gyveno. Senelis, paveldėjęs tėviškę, išmokėjo dalis dviem seserims ir broliui. Amerikoje likę broliai nereikalavo priklausančių tėviškės dalių.

Senelis man vaikui pasakodavo, kaip jis „šipu“ (laivu) ilgai plaukė ir kaip didelių bangų supami žmonės „ožius lupo“. Vaikas neįsivaizdavau, kas tai... Daug pasakodavo, kaip dirbo „mainose“ (kasyklose) ir su „mulais“ (asilais) traukdavo anglių pakrautus vagonėlius. Tais laikais pro vaikiškas ausis daug kas praslysdavo ir ne viskas išliko atmintyje, o būtų labai įdomu viską žinoti. Senelis mirė, kai man buvo dvylika metų – menkas

vyras buvau. Pagal senelio testamentą liko man tėviškė. Prieš mirdamas senelis manęs prašė, kad užaugęs neapleisčiau tėviškės ir pratęsčiau pavardę. Jam mieloje tėviškėje buvau vienintelis anūkas, turintis senelio pavardę. Senelis skaudžiai išgyveno, kai mirė jo vienintelis sūnus, mano tėvas. Turėjo dukrų, bet jos ištekėjo ir neišsaugojo pavardės. Mane augino, mylėjo, su didele viltimi laukdamas manęs užaugančio. Dažnai užsisvajojęs pavadindavo mane Pauliumi, mano tėvo vardu. Buvo sunkūs pokario laikai, kai man būnant ketverių mirė mano tėvas, senelio vienintelis sūnus. Likę su motina ir jaunesne seserimi, buvome vienintelė senelio viltis. Naujoji valdžia bandė pakeisti žmonių mąstymą ir priversti gyventi pagal socializmo taisykles. Slinko metai, kurie buvo labai sunkūs motinai su mažamečiais vaikais. Gyvenimas buvo sunkus, nes trūko ne tik darbo rankų, bet ir kliuvo nuo kai kurių giminių pavydulio.

Gyvenant sunkiomis sąlygomis, sušvelnėjus stalinizmo santvarkai, prasidėjo ryšiai su giminėmis Lietuvoje ir vėliau su giminėmis Vakaruose. Mamos dėdė, gyvenantis Amerikoje, atsiųsdavo siuntinių su drabužiais ir maistu. Atsiuntė lietuviškų knygų, kurios labai pagelbėjo, kai mokykloje prasidėjo lietuvių kalbos pamokos. Mama parašė dėdei, kad aš augu ir lankau mokyklą. Dėdė parašė man ir patarė mokytis ir, kai užaugsiu, atvyksiu pas jį į Ameriką. Pasakiau mamai, kad į Ameriką bijau plaukti laivu, nes laivai skęsta. Apie mano baimę mama parašė dėdei, tada jis parašė ir paklausė, „ar aš

bijau gulti į lovą, nes lovoje daugiausia žmonių miršta“. Toks padaršinimas sumažino mano baimę plaukti per vandenynus.

Laikui bėgant netikėtai gavome laišką nuo per karą pasitraukusio ir Kanadoje gyvenančio mamos pusbrolio, kuris nurodė nevisai teisingą adresą ir laškas truputi klaidžiojęs vis dėlto pasiekė mamą. Tais laikais Kanadoje ar Amerikoje gyvenantys negalėjo susirašinėti su giminėmis Lietuvoje. Mamos pusbrolis nieko nežinojo apie savo šeimą. Mama parašė jam, kas iš jo šeimos buvo ištremti į Sibirą, kas iš giminių žuvę miškuose ir kas mirę. Gavęs tokių žinių, išgyveno, kad tėvų nėra gyvų, o kiti šeimos nariai, grįžę iš Sibiro, gyvena už Lietuvos ribų. Mama parašė, kad jos vyras, santvarkos kankintas, miręs. Būdama našlė augino mažamečius vaikus ir sunkiai gyveno. Pusbrolis pasiūlė, kad gal norėtume atvykti į Kanadą. Toks pasiūlymas labai patiko man ir seseriai. Pasitaikė proga gyventi tame svajonių krašte, kuris iš gaunamų nuotraukų ir siuntiniuose atsiunčiamų drabužių atrodė labai pasakiškas. Įsivaizdavome, kad ten visi gyvena kaip rojuje.

Iš pradžių apie pasiūlymą rimtai negalvojome, nes atrodė, kad neįmanoma išvykti iš tuometinės santvarkos. Laikui bėgant susirašinėdami ir šeimoje pasikalbėdami nusprendėme, kad reikėtų bandyti išvykti. Mama parašė pusbroliui, kad jeigu yra galimybė, galime bandyti išvykti. Taip 1959 metais pradėjome bandyti išvykti į tą „stebuklingą“ pasaulį. Netrukus gavome iš Kanados pasiuntinybės Varšuvoje pranešimą, kad

Tokį laivą pamatėme uoste. Per vidurį stovi sesuo Aldona ir aš, kairėje Vytautas Drūtys ir dešinėje Juozas Nevulis. Jie mus palydėjo iki uosto

pasiuntinybė gavo mums emigruoti reikalingus dokumentus ir ketina išduoti vizą nuolat gyventi Kanadoje. Nurodė, kad būtina atvykti į pasiuntinybę ir įrodyti tapatybę. Tai padarė ten nuvykusi mama, nes ji galėjo tai daryti už save ir vaikus. Pasiuntinybė išdavė dokumentą, reikalingą teikiant prašymą pasui gauti. Gavus pasą, būtina buvo pranešti pasiuntinybei, kad būtų toliau tvarkomi vizos išdavimo reikalai. Taip pat buvo nurodyta, kad pasus išduoda vaivadijos policija. Pranešėme mamos pusbroliui, kad reikalingas lenkiškai parašytas, notaro patvirtintas kvietimas. Siųsdamas kvietimą pusbrolis prašė surasti merginą, kuri sutiktų atvykti ir tekėti už jo. Suradome merginą, nusiuntėme jos nuotrauką. Jie ėmė laiškais bendrauti ir tvarkyti išvykimo dokumentus. Mūsų šeima palaukė, kol merginai atėjo reikalingi dokumentai iš Kanados pasiuntinybės. Kartu nuvykę į Balstogę, pateikėme prašymus pasui gauti. Vilčių buvo labai mažai, nes neišmanėme paso išdavimo taisyklių. Nekantriai

laukėme ir nesitikėjome gauti mums palankų atsakymą. Nežinia, ar kas nors mūsų pasigailėjo ir suprato mūsų vargingą gyvenimą, bet 1960 metų pavasarį gavome pranešimą, kad pasai pagaminti ir galime juos atsiimti. Džiaugsmas buvo begalinis! Pranešėme Kanados pasiuntinybei, kad turime pasus. Pasiuntinybė atsiuntė nurodymą konkrečią dieną atvykti pasitikrinti sveikatą, kad gautume vizą. Pakeliui į Varšuvą, sustoję Balstogėje, pasiėmėme pasus ir kitą dieną prisistatėme Kanados pasiuntinybėje. Gavome nurodymus, kuriuose sveikatos punktuose reikės tikrintis sveikatą. Pasitikrinus, liko laukti vizos. Labai greitai pranešė, kad sveikatos patikrinimo rezultatai atitinka reikalavimus ir vizos suteiktos. Siūlė atvykti vizų ir pradėti tvarkyti išvykimą. Nuvykę į pasiuntinybę gavome vizas. Jūrų kelionių agentūroje Varšuvoje užsisakėme vietą laive. Kanadoje buvo iš anksto apmokėti laivo bilietai, nes susisiektis lėktuvais buvo tik prasidedęs į socialistines valstybes. Laivo bilietas kainavo

perpus mažiau, nei būtų reikėję mokėti lėktuvu. Grįžo prisiminimai, kaip senelis pasakodavo apie ilgą kelionę per vandenyną, bet kitos išeities nebuvo. Iš Lenkijos keleivinis laivas plaukdamas kartą per mėnesį, taigi vietų gavome vykti spalio pabaigoje. Ėmėme išparduoti turimą turto ir ruoštis kelionei. Buvo vasara. Greitai prabėgo likę mėnesiai ir atėjo laikas išvykti iš gimtinės. Su mūsų trijų asmenų šeima vyko mergina pas mamos pusbrolių. Marytė Drūtytė iš Didžulių kaimo buvo pirmoji, kuri vyko tuoktis. Ji buvo pirmoji lietuvaitė iš Punsco krašto, išdrįsusi padėti Kanadoje gyvenantiems vienišiams lietuviams kurti lietuviškas šeimas. Taigi vėliau atsirado daug viengungių, kvietusių punskietes, kurie tapo vadinamaisiais „Punsco žentais“.

1960 m. spalio 26 d. vakariniu traukiniu iš Trakiškės stoties išvažiavome į Gdynės uostą pradėti kelionę per vandenyną. Kitą dieną nuvykome į uostą ir pamatėme priplaukoje stovintį laivą, kuris atrodė kaip milžinas, didesnis už pastatą. Pamatę tokį milžiną nutarėme, kad jokia banga laivo nepajudins. Laivas „Batory“ buvo 160 metrų ilgo, 21 metro pločio, septynių aukštų, trys vandenyje, kuriuose buvo sandėliai ir bagažinės. Laivas varomas dviejų dyzelinių 9 cilindrų variklių, 12 500 arklių galios kiekvienas. Tie patys varikliai suko turbinas elektrai gaminti. Laivo grimzlė siekė septynis su puse metro. Viršuje buvo aukšti stiebai, kaminai ir pasivaikščiojimo aikštelės apie juos. Audros metu, kai smarkiai siūbavo, nebuvo galima išeiti ir visi išėjimai buvo uždaromi. Laive buvo 830 keleivių ir 340 įgulos narių. Didžiulės valgyklos, į kurias keleiviai leidžiami nustatytu laiku dviem pamainomis. Geras aptarnavimas, viskas gražiai sutvarkyta. Į bilieto kainą viskas įskaičiuota, išskyrus tai, ką

išleisdavai baruose ir krautuvėlėse. Visą laiką buvo rengiamos įvairios programos, šokiai ir kinas. Siaučiant audrai šokių nebūdavo, rodydavo tik kino filmus. Jei pasitaikydavo su keleiviais kunigas, kino salėje buvo atnašaujamos mišios. Mums plaukiant kunigo laive nebuvo.

Spalio 28 d. prieš temstant, jūrininkų orkestrui grojant maršus, pajudėjome iš uosto. Kitą rytą sustojome Kopenhagos uoste Danijoje. Per dieną laivas buvo papildomas ir priėmė daugiau keleivių. Išplaukus, pavakarytė ėmė kilti bangos Šiaurės jūroje, prasidėjo nemažas supimas. Taip per naktį, per dieną ir vėl per naktį, neblogai supami, kitą rytą pasiekėme Sautamptono uostą Anglijoje. Uoste buvo pakraunama ir apsirūpinama viskuo, kas reikalinga kelionei per Atlantą. Prieš temstant pajudėjome iš uosto į Atlanto vandenyną. Horizonte dar buvo matomi uosto šviestuliai, o bangos didėjo ir atrodė, kad laivas mažėja tarp didelių bangų.

Pirmąsias dienas, kol supimas buvo pakenčiamas, vakarais būdavo šokiai ir kinas. Mano bendrakeleivis, su kuriuo buvome vienoje kajutėje, viską gyrė, sakydamas, kad tokia prabanga galima didžiuotis prieš pasaulį. Palyginti su tuo, ką turėjome gyvendami Lenkijoje, skyrėsi kaip diena ir naktis. Šokiuose jis labai moderniai šoko, matyt, buvo patyręs šokėjas, o mes sakydavome, kad šoka kaip „ožys ant ledo“. Plaukiant per Atlantą pradžioje, nepaisant didelio bangavimo, šokių neatšaukė. Vieną vakarą grįžęs į kajutę pamatė mano bendrakeleivį sėdintį lovoje. Paklausiau, ar į šokius neina? Prakeikė šokius pavartojęs žodį, kuris prasideda p raide... Ėmė viską peikti ir gailėjosi, kad nepasirinko keliauti lėktuvu, kurį siūlė jį kvietęs brolis.

Koks pasikeitimas – anksčiau viską gyrė, o dabar ėmė viską peikti.

Pirmą kartą pamatė laivą Gdynės uoste, manėme, kad tokio milžino jokia banga nepajudins. Kaip klydome, nesuvokdami vandenyno galybės, kai Atlanto vandens kalnuose laivas atrodė kaip šipulys didelių šakų krūvoje. Pasirodo, tuo metu vandenynė siautė audra, ir taip šešias paras. Vieną popietę vyko pratybos, kaip gelbėtis nelaimės atveju. Kiekvienoje kajutėje buvo liemenės ir nurodymas kokioje vietoje prie gelbėjimo valtys būtina rinktis. Pasiūlytinai atrodė, kaip tokioje valtyje reikėtų išsilaikyti ant tokių didelių bangų. Dėl supimo į valgyklą mažai kas ateidavo, nes apetitas sumažėjo ir valgyti nebuvo noro. Valgykloje buvo verdamos pikantiško skonio sriubos, tad pavalgius nepykindavo. Stipresni patiekalai buvo sausai apkepti su stipriais prieskoniais. Rytė kiaušiniene apiberdavome juodais pipirais, kurie pataisydavo skrandžio veiklą. Alaus butelis prieš valgį taip pat pataisydavo apetitą. Atėjus į valgyklą, valgančiųjų buvo nedaug, nes dauguma sirgo jūros liga. Jūros liga

buvo labiau neiprasto bangavimo sukeltas įsivaizdavimas ir jausmas. Pasakojų jūrininkas, kuris anksčiau plaukiojo kroviniu laivu. Buvo priimami ir keli keleiviai į trumpesnes keliones. Vienoje kelionėje vietas užsisakė dvi moterys, norėjusios nuplaukti į Angliją. Laivas turėjo išplaukti apie vidurnaktį, tad moterys vakare prisistatė ir baimingai klausinėjo, ar reikės sirgti jūros liga. Apstojusios kajutėje nesulaukė, kada laivas išplauks. Laivas dėl kažkokios priežasties neišplaukė, tad jūrininkas ryte nuėjo pakviesti pusryčių. Rado jas prastos nuotaikos gulinčias lovoje. Pakvietęs pusryčių, išgirdo, kad jos serga jūros liga ir valgyti nenori. Kai pasakė, kad laivas dar uoste, tuojau jos pralinksėjo ir pagerėjo jų savijauta. Vadinas, jos buvo įsitikinusios, kad jau jūroje ir serga nemalonia liga.

Sūpuojami didelių vandens kalnų, pusiau besikankindami keliavome Kanados link. Kadangi buvau kitoje kajutėje nei moterys, nuėjau pažiūrėti, kaip jos jaučiasi. Radau lovoje sėdinčią mamą su šv. Antano paveikslu, kurį su savimi buvo pasėmus. Sako: „Vaikeli, turbūt mus velnias nešė į tą

Kartu plaukė Adalfas Sabaitis su motina, žmona ir sūnumi. Šalia jų: Julijona Pečiulienė, Aldona Pečiulytė, Marijona Drūtytė ir Vytautas Pečiulis

Kanadą“. Pripratome prie didelių bangų ir supimo, ir taip leidome dienas laukdami, kada pamatysime Kanados žemę. Mums, kilusiems iš kaimo, neteko labai sirgti jūros liga, nors jausmas nebuvo geriausias, kai aplinkui matyti daug susiraukusių keleivių. Per didelį supimą valgykloje ant stalų po staltiese pakraščiuose buvo dedami paaukštinti pakraščiai, kad lėkštės su maistu nenuslystų. Lovose buvo diržai, kuriuos užsegdavome atsigulę, kad banguojant neiškristume iš lovos. Sakoma, kad „suo pripranta kariamas“, taip ir mes prisitaikėme prie supimo ir leidome kelionės dienas tokias, kokios pasitaikė.

Laive buvo radijo imtuvai, per kurį buvo leidžiama muzika, skelbiami pranešimai bei skaitomos žinios apie naujausius įvykius. Taip pat buvo spausdinamas laikraštis „Glos Morza“ (Jūros balsas). Vieną dieną per radiją paskelbė, jei kas iš keleivių turi plokštelių su radijuje negirdėta muzika, gali atnešti pagroti. Turėjau su savimi plokštelių su lietuviškomis dainomis. Pasiėmiau plokšteles ir nuėjau. Paklausė kokios muzikos turiu. Atsakiau, kad lietuviškos. Pradėjo su manimi kalbėti lietuviškai. Plokštelių muzikos nepaleido per radiją, nes buvo nemažai naudotos, kai pabandė – vien tik traškesys. Nepaklausiau, ar jis buvo lietuvis ar mokantis lietuvių kalbą. Teko ne kartą susitikti, trumpai pasikalbėdavome apie kasdienybę. Sakė, kad daugelį metų, kiek dirba laive, neteko jam sutikti lietuvių. Jei būčiau nenuėjęs su plokštelėmis, būtų toliau galvojęs, kad lietuviai nekeliauja laivais. Kartu plaukė ir Adolfas Sabaitis su žmona, motina ir sūnumi. Gyveno Lenkijoje ir emigravo į Ameriką. Vyras buvo gimęs Amerikoje, bet augęs Lietuvoje, per karą pakliuvo į Lenkiją. Tvarkant išvykimo dokumentus, Amerikos ambasada išdavė Amerikos piliečių pasus, su kuriais nereikėjo Amerikos vizos.

Devintos kelionės dienos rytą

toli horizonte pamatėme pirmąją Kanados salą. Tos dienos pavakary, įplaukus į Šv. Lauryno įlanką, pasirodė žemynas iš abiejų pusių. Dešimtą dieną, susiaurėjus įlankai, prasidėjo Šv. Lauryno upė, sunormalėjo keleivių nuotaika. Per vakarienę radome prie lėkščių padėtus lapelius, kuriuose surašytos atvykstantiems į Kanadą taisyklės. Labiausiai buvo pabrėžiama, kad draudžiama įsivežti bet kokius mėsos produktus. Tarp keleivių kilo diskusijos, kodėl mėsa draudžiama. Pasklido kalbos, kad jei pagaus turintį mėsos, grąžins atgal į Lenkiją. Kas norėtų grįžti ten, iš kur nelengvai gavo leidimą išvykti. Visi, kas turėjo su savimi sausos medžio-tojų dešros, ėmė ją mesti į vandenį. Pasklido pasakojimai, kaip lenkiška dešra pašėrė Kanados žuvis. Kai kas atsinešdavo dešros į barą užkąsti su alumi, bet kiek galima suvalgyti, kai valgykloje buvo maitinama ir socialiai pavalgoma.

Vienuoliktos dienos rytą laivas stovėjo Kvebeko uoste. Keleiviai visą dieną turėjo tvarkytis emigracijos dokumentus ir pasitikrinti sveikatą. Tikrino, ar atvykstantieji neserga užkrečiamosiomis ligomis. Visi keleiviai turėjo išeiti į pastatą uoste, kur buvo atliekami visi formalumai. Įdomu buvo didelėje prausykloje, kur buvo tualetai ir rankoms nusiplauti didelės apskritos kriauklės, prie kurių aplinkui galima prieiti. Atėjusiam kanadiečiui, nesvarbu iš kurios pusės, pakišus rankas pradėdavo bėgti vanduo. Mums svetimšaliams, nesvarbu, kaip laikydavome rankas, vanduo nebėgdavo. Buvo spėliojama, kad reikia angliškai mokėti, o nemo-kančiam vanduo nebėga. Kanadietis, pamatęs, kad nepatenkinti kaišiojame plaštakas, parodė, kad su koja reikia paspausti pedalą, kuris paleidžia vandens srovę. Savo krašte nebuvo tekę matyti tokių naujovių, taigi tai buvo pamoka ateičiai. Temstant laivas išplaukė į galutinį paskirties uostą Monrealyje.

Dvyliktos dienos rytą atsikėlus, laivas stovėjo Monrealio uoste. Pampusryčiavus, kai visi emigracijos dokumentai buvo sutvarkyti, liko tik palaukti, kol iškraus turimus lagaminus ir pereiti muitinę. Būdami laive pamatėme krantinėje stovinčius keletą žmonių. Mama atpažino savo pusbrolių, kuris atvyko mūsų pasitikti. Truputį pasikalbėję, ėmėme lipti į Kanados žemę. Mes susitikome ir susipažinome su dėde, o atvykusi mergina susipažino su savo būsimuoju vyru. Negalėjome suprasti, kodėl jis visą laiką kažką kramto. Nuvykus į traukinių stotį, nuėjo tvarkyti bilietų, o mes likę ėmėme svarstyti, kas jam yra, kad visą laiką kažką kramto. Labiausiai nerimavo mergina, kuri sakė: „Ar jis visą laiką kramtys tą atariją?!“ Kai dėdė grįžo, mama paklausė, ką jis kramto. Ištraukė kramtomosios gumos ir mus pavaišino. Apie kramtomąją gumą nebuvo girdėję ir nežinojome, kad tokia yra. Pradžioje kramtant, kol juntamas saldumas, buvo skanu, o pasibaigus saldumui bekrantdami netyčia nurydavome. Ilgai truko priprasti prie tokio „atarijos“ kramtymo.

Rašinio pradžioje citavau dainos žodžius, todėl pabaigoje noriu apibūdinti mūsų jausmą. Nustebome pamatę namus, kurie remia padangę, ir kilo mūsų galvos aukštyn, kai eidami gatve prie traukinių stoties žavėjomės pastatų gražumu, kokių gyvenime nebuvo matę. Jausmas buvo labai keistas, nemokant kalbos, nesuprantant apie ką aplinkui žmonės kalba. Atėjus laikui susėdome į traukinį ir pradėjome kelionę Saderio miesto link. Atvykome prieš vidurnaktį į išsvajotą vietovę pradėti naują gyvenimą. Važiuojant iš stoties raibo akys nuo šviesomis apšviestų pastatų, marguliuojančių reklamų ir automobilių gatvėse. Taip prasidėjo naujasis gyvenimas. Po mūsų pilkos aplinkos atrodė kaip gyvenimas pasakoje, apie kurį neteko net sapnuoti.

LAIŠKAMS KAUPIANTIS

Laiškų
daug atėjo,
kaip atsakyt
į juos,
kai bejėgis
jaučiuos.

O rašo
gerieji
vyrai,
daug mamų,
spiečiai minčių
traukia prie jų.

Širdis
atsakymui
prabyla –
trumpam...
Deja,
rašyt nekyla
Ranka net jam...

*Marijampolės ligoninės reabilitacijos skyriaus
325 palata, 2019-11-25
Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas*

Nuoširdžiai dėkojame

Jeronimui ir Irenai Šalčiūnams

už rūpestį ir paramą net tuomet, kai pa-
tiems tas rūpestis labai reikalingas.

Ačiū už skirtą auką „Aušros“ leidybai.

Tegul Dievas Jus laimina ir suteikia kuo
daugiau sveikatos.

Redakcija

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašome 1 proc. pajamų mokesčio
skirti

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy ZS w Sejnach 3888

Iš anksto nuoširdžiai dėkojame!

Seinų „Žiburio“ bendruomenė

**2020 m. kovo 01 d.
(sekmadienį)
Seinuose minėsime**

Lietuvių tautos globėjo – šventojo Kazimiero dieną

Programoje:

13:00 val. - iškilmingos šv. Mišios Seinų Bazilikoje

14:30 val. - šventinis minėjimas „Lietuvių namuose“

Dalyvauja :

Folkloro ansamblis „Kukalis“ - vadovė Laimutė Jakštienė.

Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas.

„Gimtinė“ - vadovė Angelė Bapkauskienė.

„Galadusis“ - vadovė Laima Jokulevičienė.

Kviečiame dalyvauti įėjimas nemokamas

Organizatoriai:

Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugija

Rėmėjai

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

2019 m. „Aušros“ 24 nr.

**KALĖDINIO KRYŽIAŽODŽIO
atsakymas:**

**KALĖDOS – TAI DALIS NAMŲ,
KURIAŲ NEŠIOJAME ŠIRDYJE.**

Gauta: 32 atsakymai, iš kurių 29 teisingi.

Burtai laimėjimą lėmė
Marytei Uzdienei iš Punsko.

Sveikiname!

ansamblis InPuls

Vitas tel. 887 863 863

Donatas tel. 503 168 717

Grojame :

- vestuvėse,
 - suėjimuose,
 - renginiuose
- ir visur ir visada.*

Paskambyk !

**Sužinok!
Pakviesk!**

*Gyvenimo ratai vis sukas ir sukas,
Ilgėja kelių atkarpa...
Ateina brandusis rudens ūkas
Ir plaukus pribarsto šarma.*

Vasario 17 d. **Stasys Jakubauskas**
iš Žagarių švenčia 90-ąjį jubiliejų.

Mielas Tėveli, Seneli ir Proseneli!
Tegul ši nuostabi šventė primena tai, kas gyvenime buvo gražiausia. Nors buvo saulės ir audrų, ir vėjų, nuėjote prasmingą ilgą kelią. Savo meile uždegėte artimų žmonių širdis, anūkų širdyse įskiepijote aistrą muzikai, kuri lydėjo Jus visą gyvenimą.
90 metų jubiliejaus proga priimkite padėkos žodžius iš savo proanūkių, anūkų ir vaikų širdžių. Tegul visos Jūsų dienos būna gražios, telydi Jus meilė, džiaugsmas ir viltis.

*Miela drauge ir mūsų choro dalyve,
Tai kas, kad smilkiniai jau bėla.
Tai kas, kad skauda kai ką ir būna neramu.
Gerai, kad širdyje jaunystė nesušala.
Gerai, kad Tu gyventi, juoktis, dirbti vis gali.
Laiminga, kad ištiesti pagalbos ranką,
Patarti, paguosti, padėti gali.
Kad Tau vis dar jėgų užtenka,
Ir nuovargio per daug dar nejauti.
Te neužgęsta Tavo laimės švyturys.
Te nepavargsta stiprios rankos ir širdis.
Laiminga būki visada su jauna šypsena veide.*

80-ojo gimtadienio proga
Elvyra Gibavičienę sveikina

Seinų bažnytinio choro dalyviai

Lietuvos žiniasklaida

2020-01-24–02-08

Kad Lietuvos Seime tarp turinčių daugumą ir opozicijos metų metai didelės meilės nepastebima – nieko nauja. Jų tarpusavyo santykius galima apibūdinti vienu sakiniu: „Kaip tu man, taip aš tau“. Nauja tokių santykių serija prasidėjo prieš porą savaitių, kai vienas iš pozicijos svarbiausių veikėjų, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) vadovas Ramūnas Karbauskis, pažadėjo visus priblokšti negirdėta informacija apie Roką Masiulį.

„Karbauskis teigia paviešinsią skandalingą informaciją apie buvusio susisiekimo ministro R. Masiulio susisiekimo sektoriuje įdarbintus asmenis. R. Karbauskis taip pat teigia, kad surinktą informaciją platesniam tyrimui pradėti perduos Specialiųjų tyrimų tarnybai (STT)“, – rašė portalas delfi.lt.

Visuomenėje tikriausiai niekam nekilo abejonių, kad šitas pažadas susijęs su jau ne pirmą mėnesį besitęsiančia istorija su R. Masiulį ministro poste pakeitusiu Jaroslavu Narkevičiumi. O tiksliau – su prezidento Gitano Nausėdos, kuris yra itin griežtas dabartinio ministro kritikas, prieš keletą savaitių išsakytomis mintimis, jog J. Narkevičius įdarbino mažiausiai 20 savo partiečių ir su jais susijusių žmonių ministerijai pavaldžiose įmonėse. Politologai iškart tokį G. Nausėdos poelgį įvertino neigiamai: juk vien paskelbti skaičius neužtenka – reikėjo ir pavardžių. Tokią šalies vadovo informaciją iškart paneigė valdantieji, o J. Narkevičius spaudos konferencijoje pareiškė, kad prezidentas buvo suklaidintas.

„Jeigu STT netirs šio pavyzdžio, neplės tyrimo, tai bus dvigubi standartai, kad vieniems viskas galima, kitiems nieko negalima. Čia net

nėra ką lyginti, ką mes parodysime, – „Žinių radijui“ apie savo pažadas sakė R. Karbauskis. – Paskelbsime didelį asmenų sąrašą, susijusį su R. Masiuliu. Pateiksime nepotizmo pavyzdį, kaip keliauja didelių valstybinių įmonių vadovai, valdybų pirmininkai, pavaduotojai. Kaip jie keliauja iš vienos sferos į kitą kartu paskui Masiulį. Tai yra jo buvę bendradarbiai, bendramoksliai, artimi draugai“, – kalbėjo politikas. Ir tikrai po kelių dienų buvo išplatintas „valstiečių“ pranešimas ir schema, kurioje nurodyti visi galimi su R. Masiuliu susiję asmenys. Taip pat pranešta, kad kreiptasi į STT. Tiesa, su tuo nesutiko premjeras Saulius Skvernelis. „Nemanau, kad reikėtų mūsų tarnybas užkrauti tokiais darbais, nebent bus aiškūs kažkokie teisės pažeidimo požymiai. Tuomet – kitas dalykas. Informacija, matyt, tokia yra, kuomet ji bus paskelbta, tuomet ir bus galima komentuoti“, – teigė jis. Pateiktame pranešime R. Masiulio ryšius narpliojusiam R. Karbauskui tarp kitų minimų asmenų užkliuvo, kad posto netekęs buvęs ministras ir jo bendražygiai pastaruoju metu „nusėdo“ Vilniaus savivaldybės valdomoje didžiausioje Lietuvoje centralizuoto šilumos tiekimo įmonėje „Vilniaus šilumos tinklai“. O R. Masiulis pernai spalį tapo šios įmonės valdybos nariu. Prieš tai čia pradėjo dirbti buvęs susisiekimo viceministras Paulius Martinkus. Jam esą specialiai buvo sukurtos solidžiai atlyginamos strategijos ir vystymo departamento direktoriaus pareigos. Ir taip toliau, ir panašiai.

Prezidentas, paprašytas žurnalistų pakomentuoti paskelbtą „demaskuojamąją informaciją“, sakė: „Niekas nuo to nesikeičia. Jei kažkas galvoja,

kad tokiu būdu galima šiek tiek pridengti esamo ministro bėdas, manau, kad tai yra nepagrįsti lūkesčiai.“ Jis su šypsena išklaušė žurnalisto klausimus apie R. Karbauskio teiginius, kad net negalima lyginti to, ką padarė J. Narkevičius ir ką R. Masiulis. „Aš kiek suprantu, ir kitų aukštų valdžios pareigūnų komandose galima rasti daugybę žmonių, kuriuos galima įvardinti, kad čia buvę bendradarbiai ar bendramoksliai. Bet pagrindinis kriterijus – kompetencija, skaidrios atrankos procedūros. Ir jei jų yra laikomasi, tai yra viskas tvarkoje“, – sakė šalies vadovas.“ (delfi.lt)

Tuo metu pats R. Masiulis, anot portalo lrytas.lt, „išvydęs sąrašą nusijuokė: „R. Karbauskis yra kaip politinis „Grigeo“ vamzdis. Dabar pila visas srutas į visas puses nerinkdamas nei žodžių, nei argumentacijos. Per tą trumpą laiką, kiek aš susipažinau, yra pateikta ir melo nemažai. Yra paminėtos sąsajos su žmonėmis, kurių nėra. Net nežinau, kaip žmogiškai vertinti, nes ta informacija kaip sruotos plaukia“, – šypsodamasis žurnalistams kalbėjo R. Masiulis.

Positeiravus apie sąrašą išvardytas pavardes ir koks santykis su jais, R. Masiulis pabrėžė tų asmenų profesionalumą. „Su tais žmonėmis yra tik darbinis santykis. Pirmiausia, kiekvienas iš tų žmonių savo pareigose laimėjo konkursus, jie buvo atrinkti pagal jų profesionalumą, – sakė jis.

<...> Manau, kad tai yra bendras netik pona Karbauskio, bet ir premjero planas. Tai yra komandinis darbas kiek įmanoma mane išstumti iš politinės veiklos, nes yra baimė, kad grįšiu į politiką.“

Tame pačiame portale apie R. Karbauskio kontrataką savo nuomonę pareiškė ekspertai. „Tai savotiškas

valdančiųjų bandymas iš nemalonos situacijos išeiti pakelta galva ir atstatyti pusiausvyrą“, – susiklosčiusią padėtį apibrėžė Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Algis Krupavičius.

Lietuvos karo akademijos politologas Vytautas Isoda atkreipė dėmesį, kad R. Karbauskio pateiktas atsakas yra retorinis triukas. „Tai, ką mes matome, yra senai patikrinta politinės retorikos taktika, kai bandoma nukreipti argumentus nuo savo būtų ar nebūtų nuodėmių, bandant parodyti, kad visi yra tokie. Paprastai tariant, kai nerandi argumentų, kurie įrodytų, kad tu esi nekaltas, tada bandai parodyti, kad kalti yra ir kiti“, – portalui sakė A. Isoda.

Nedažnai Lietuva sulaukia pasaulio žiniasklaidos dėmesio. Šįkart taip atsitiko. Tuo lyg ir vertėtų džiaugtis: ne kasdien apie šalį rašo JAV žiniasklaida, tuo labiau – mėgstamas prezidento Donaldo Trumpo televizijos kanalo „Fox News“ (FN) portalas. Deja, džiaugsmo nedaug: portalo duomenimis Lietuva – didžiausią žmogžudžių žemė, o trimis mirtinai pavojingiausiais 2017 m. Europos miestais paskelbti Kaunas, Vilnius ir Klaipėda. Sąrašas paremtas Jungtinių Tautų (JT) atliktu tyrimu“, – rašė portalas lrt.lt. Pagal FN Kaunas yra „mirtiniausias miestas Europoje“, nes 2017 m. kiekvienam 100 tūkst. gyventojų teko 5,4 nužudytų žmonių. Vilniuje ir Klaipėdoje – 3,9 nužudymai.

Į tokią informaciją Lietuvoje iškart sureagavo ne tik ekspertai, bet ir Vyriausybė.

„Lietuva supyko: Vyriausybė kreipėsi į „FN dėl straipsnio apie nužudymų mastą Lietuvoje. Vyriausybės atstovai teigia susisiekę su JAV žurnaliste dėl televizijos FN portalo paskelbto straipsnio“, – rašė delfi.lt, remdamasis agentūra BNS. „Realiai žiūrint ir vertinant situaciją, nei Vilnius, nei Kaunas, nei Klaipėda tikrai nėra ir nepatektų į dešimtuką

Europos miestų, kuriuose didžiausi nužudymų skaičiai ir jie būtų pavojingiausi“, – BNS sakė Lietuvos įvaizdžio grupės vadovas Marius Gurskas. „Su žurnaliste teko pabendrauti, užklausėme, koku kampu norėta padaryti, galbūt jos buvo matymas palyginti JAV ir Europos situaciją ir parodyti, kad Europoje skaičiai nėra tokie dideli kaip JAV. Bet parinkus tokią antraštę ir taip sudėliojus, sakytčiau, kad tai yra selektyvu“, – teigė jis.“ Pasak M. Gursko, valstybės institucijos turėtų svarstyti, kaip Lietuvos statistika pateikiama JT. Po paskelbtos FN informacijos spaudos konferenciją surengė ir Lietuvos policija. „Policijos generalinio komisaro pavaduotojas Edvardas Šileris pateikė naujausius statistinius duomenis apie nužudymus Lietuvoje. Jis teigė, kad statistikos skiriasi ir nėra etiška jas lyginti. „Nemanome, kad tai yra teisybė. Kiekviena valstybė teikdama statistiką skaičiuoja labai skirtingai. Vieni skaičiuoja nužudymus, kiti – nužudymus su ginklu, kiti – avarijose žuvusius žmones. Todėl tos statistikos skiriasi kartais ir nelabai etiška lyginti. Virš 90 procentų nužudymų buvo buitiniai. Tai reiškia, kas yra viešoje vietoje – tiek miestiečiai, tiek miesto svečiai – turėtų jaustis pakankamai saugiai“, – teigė E. Šileris. <...> „Per metus turime vieną ar du nužudymus, kurie siejami su organizuotu nusikalstamumu ir dažniausiai būna išaiškinami. Turime keletą nužudymų, dažniausiai peiliu sužalotų arba nužudytų žmonių viešose vietose“, – pažymėjo E. Šileris.“ (lrytas.lt)

Spaudos konferencijoje pateiktais policijos duomenimis, 2018 metais Vilniuje buvo įvykdyti devyni nužudymai, o Kaune nužudymų buvo 13, visi jie buvo išaiškinti. Klaipėdoje buvo įvykdyti septyni nužudymai – penki išaiškinti. 2019 metais Vilniuje buvo 18 nužudymų, Kaune buvo 13. Visi išaiškinti. Klaipėdoje buvo šeši nužudymai – keturi iš jų aiškūs.

„Kiek pačiam teko kalbėtis su

kolegomis užsienyje ir teko lankytis užsienio valstybėse – tikrai taip, kaip saugiai gyvena lietuviai, reikėtų daug kam pavydėti“, – teigė generalinio komisaro pavaduotojas.

Į straipsnį, pagal kurį tarp pavojingiausių Europos miestų pateko Lietuvos uostamiestis, sureagavo ir Klaipėdoje leidžiamas „Vakarų ekspresas“, kuris publikacijoje „Kaip „Fox News“ Klaipėdą pavertė mirtiniausia Europoje“ rašė: „Tinklapio straipsnis nebuvo faktiškai tikslus net keliais aspektais. Jame remtasi JT narkotikų ir nusikaltimų departamento ataskaita, tačiau „Europa“, kaip įvardinta publikacijoje, straipsnyje laikoma tik Europos Sąjunga (28 valstybės tyrimo metu). Skaičiuojant visus Europos miestus galima rasti atvejų, kurie Lietuvos didmiesčių rodiklius gerokai viršija, pavyzdžiui, Juodkalnijos miestas Bijelo Polė, turėjęs net 9,2 rodiklį ar Kahulis Moldovoje – 9,8 rodiklį.

<...> Dar daugiau, „Global Study on Homicide“ duomenų bazėje minėti Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos rodikliai yra iš 2016 m. (straipsnyje teigiama, kad tai – 2017 m. statistika).

<...> Žinoma, tai, kad techniškai, geografiškai ir matematiškai Lietuvos didmiesčiai nėra mirtiniausi Europos miestai, nepaneigia fakto, kad rodikliai vis viena yra gerokai didesni už daugumos žemyno miestų rodiklius. Jei dešimtukas būtų sudarinėjamas remiantis 2015 m. JT ataskaitos duomenimis, Kaunas ir Klaipėda dalintųsi „įspūdingu“ 9,7 žmogžudysčių 100 tūkst. gyventojų rodikliu. Oficialiame statistikos departamento tinklapyje pateikiamais duomenimis, Vilniuje 2018 m. 100 tūkst. gyventojų teko 2 nužudymai (2016 m. – 3). „FOX“ galbūt ir kiek prašovė su tikslia Kauno vieta Europoje, tačiau laikinoji sostinė pagal nužudymų santykį iš tiesų gali būti laikoma vienu pavojingiausių miestų“, – rašė dienraštis.